

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TARİH ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

POPÜLER TARİHÇİLERİN SOSYAL MEDYADAKİ
TAKİPÇİLERİNİN TARİH ÖĞRENİMİ ÜZERİNE
DÜŞÜNCELERİNİN İNCELENMESİ

UĞUR BEDİR
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

İSTANBUL, 2024

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TARİH ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

POPÜLER TARİHÇİLERİN SOSYAL MEDYADAKİ
TAKİPÇİLERİNİN TARİH ÖĞRENİMİ ÜZERİNE
DÜŞÜNCELERİNİN İNCELENMESİ

AN INVESTIGATION OF POPULAR HISTORIANS' SOCIAL MEDIA
FOLLOWERS' THOUGHTS ON HISTORY LEARNING

UĞUR BEDİR
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

DANIŞMAN
Doç. Dr. Ahmet VURGUN

İSTANBUL, 2024

Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsüne aittir
© 2024

ETİK BEYAN

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Lisansüstü Tez Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırladığım çalışmamda;

- Sunduğum bilgileri, dokümanları ve verileri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Çalışmamda yararlandığım eserlerin tamamına atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Elde ettiğim verilerde ve sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı bildirir, aksi bir durumda aleyhimde doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

03/ 06/ 2024

Uğur BEDİR

ÖZGEÇMİŞ

- 2006 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği bölümüne giriş
- 2011 Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği bölümünden mezun olma
- 2022 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Öğretmenliği yüksek lisans programına giriş
- 2024 Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tarih Öğretmenliği yüksek lisans programından mezun olma

ÖN SÖZ

İnternet ve buna bağlı araçların çok hızlı değiştiği ve kullanımının arttığı günümüzde bu araçların girmediği ev ulaşmadığı kişi neredeyse kalmamıştır. Buna bağlı olarak sosyal medya platformları, internetin yaygınlaşması ve dijitalleşme süreciyle beraber hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bu platformlarda tarihle ilgili paylaşımlar, tartışmalar ve bilgi akışı hızla yayılmakta ve kullanıcıların tarihle ilgili algılarını etkilemektedir. Bundan dolayı bu tezde özellikle sosyal medyada popüler olan tarihçilerin tarih öğretimine ne gibi katkıları olduğuna ve olabileceklerine dair kapsamlı bir inceleme yapmak hedeflenmektedir.

Değerli fikirleriyle tez sürecinde desteklerini esirgemeyen tez danışmanım Doç. Dr. Ahmet VURGUN'a

Tezimi geliştirmem adına çok değerli öneriler ve yorumlar yapan kıymetli hocam Doç. Dr. Akif PAMUK'a

Bu tez fikrinin ortaya çıkmasında ve tez süreci ile ilgilenme özverisinde bulunan, desteklerini esirgemeyen değerli dostum Doç. Dr. Osman OKUMUŞ'a

Fikirleriyle önerileriyle tez yazım sürecinde yanımda olan Doç. Dr. Süleyman UĞURLU'ya

Ayrıca tez yazım sürecinde motive olmamı ve değerli fikirleriyle desteklerini esirgemeyen kıymetli dostlarım Mecit Dereli, Habip Çaplı, Yakup Çetin, Arif Sarıbaş ve Davut Akkurt'a

Hayatımın her alanında ilgi destek ve sabırla hiçbir zaman esirgemeyen olan değerli eşim Betül BEDİR' e sonsuz şükranlarımı sunarım.

ÖZET

POPÜLER TARİHÇİLERİN SOSYAL MEDYADAKİ TAKİPÇİLERİNİN TARİH ÖĞRENİMİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELERİNİN İNCELENMESİ

Tarih, insanlığın geçmişini anlama ve geçmişten dersler çıkarma amacıyla uzun yıllardır önemli bir disiplin olmuştur. Ancak, tarih öğrenimi ve tarihçilik, günümüzün dijital çağında yeni bir boyut kazanmıştır. Sosyal medyanın hızlı yükselişi, tarihçilerin ve tarih meraklılarının bilgiye daha kolay erişmelerini sağlamış ve tarih öğrenimini farklı bir şekilde etkilemiştir. Popüler tarihçilerin sosyal medya platformlarında büyük bir takipçi kitlesi edinmesi, tarihle ilgilenenlerin bu platformlarda tarih hakkında fikir alışverişi yapmalarını teşvik etmiş ve tarih öğreniminin sosyal medya üzerinden yayılmasına yol açmıştır.

Sosyal medya araçlarının tarih ve tarih öğretimine etkisi giderek artarken birçok popüler tarihçide fikirlerini düşüncelerini ve tarihi anlatmak için bu mecraları aktif bir şekilde kullanmaya başlamışlardır. Özellikle pandemiden sonra okullara ara verilmesi insanların evlerinden çıkamamaları sosyal medya araçlarının toplum tarafından daha çok kullanılmasına yol açmıştır. Okullar öğrencilere çevirim içi dersler yaparak eğitim öğretim faaliyetlerini devam ettirmiştir. Sosyal medya üzerinden yapılan derslerin maliyetinin düşük olması, her yaştan insana hitap etmesi bu derslerin ve dersleri yapan kişilerin sayısını artırmıştır. Aynı zamanda bilgiye ulaşmak için çok fazla zahmete girilmemesi kısa videolar sayesinde tarihin sıkıcı olmaktan çıkması sosyal medyadan öğretim yapılmasını cazipleştirmiştir.

Bu çalışmada popüler tarihçilerin sosyal medya platformlarındaki paylaşımlarının tarih öğretimi üzerindeki etkisini, popüler tarihçilerin neden takip edildiklerini, takipçilerinin sosyal medyaya platformlarından tarih öğrenimine dair bakış açılarını ve görüşlerinin karşılaştırmalı olarak ele alınması amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden durum analizi desenine uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu 2023 yılı içerisinde popüler tarihçilerin takipçilerinden seçilen 52 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların büyük bölümünün birden fazla sosyal medya platformu kullanıcısı olması ve araştırmaya pratiklik kazandırması gerekçeleri ile “Youtube” ve “Instagram” kullanıcıları arasından kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre seçilmiştir. Katılımcıların seçiminde katılımcıların sosyal medyayı aktif kullanım durumları ve cinsiyet dengesi gözetilerek gerçekleştirilmiştir. Katılımcı büyüklüğünün belirlenmesinde veri doygunluğu esas alınmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan ve açık

uçlu soruları içeren “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Görüşme forumunun içerdiği sorular araştırmanın hedeflerine hizmet edecek şekilde ve genelden özele doğru bir anlam dizgisi içinde düzenlenmiştir. Görüşme soruları ilgili literatür göz önüne alınmış ve alanyazındaki kavramsal çalışmaların incelenmesinden sonra taslak form oluşturulmuştur. Taslak formun anlaşılabilirliği ile 7 katılımcı ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonrasında formdaki bazı sorular revize edilmiştir. Ön uygulamadan sonra düzenlenen taslak form 3 alan eğitim uzmanına, 1 araştırma yöntemleri uzmanına gösterilmiş ve eleştiriler dikkate alınarak forma son şekli verilmiştir. Araştırma kapsamında katılımcılardan toplanan veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına göre; katılımcıların genel çoğunluğunun zamanlarının büyük bir bölümünü sosyal medya uygulamalarını kullanarak geçirdikleri, katılımcıların sosyal medya hakkında sosyalleşme ortamı, anlık günlük paylaşım yapma bağlamında olumlu, zaman kaybı ve bağımlılık bağlamında olumsuz düşüncelere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medya üzerinden yapılan tarih öğreniminin geniş kitlelere ulaşma ve zaman mekân sınırlamasının olmamasından dolayı olumlu yanları olsa da sosyal medyada çok fazla zaman geçirmenin bağımlılık sorunlarına sebep olması ayrıca kişileri kolaycılığa alıştırıp kitap okumaktan uzaklaştırması bakımından olumsuz boyutlarının olduğu saptanmıştır. Sosyal medya ortamında tarih alanında birçok tarihçi takip edilse de ancak en fazla takip edilen tarihçilerin alanında uzman olan ve popülerliği fazla olan tarihçiler olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal medya üzerinden Popüler tarihçilerin takip edilme gerekçeleri popüler tarihçilerin sosyal medya üzerinden yaptıkları paylaşımlar zaman ve mekân sınırlaması olmaksızın geniş kitlelerin tarih öğrenimine katkıda bulunduğu, takipçilerinin genel kültür, tarihsel arka plan, popüler kültür ve tarihe olan meraklarını giderdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında popüler tarihçilerin özellikle kısa video ve resimli paylaşımları tarih öğreniminde daha etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda popüler tarihçilerin paylaşımlarında etik dışı, kutuplaştırıcı unsurların yer aldığı bu paylaşımların özellikle eğitim seviyesi düşük olan kullanıcılarda kafa karışıklığına yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarih Öğretimi, Sosyal Medyada Tarih Öğretimi, Popüler Tarihçiler

ABSTRACT

AN INVESTIGATION OF POPULAR HISTORIANS' SOCIAL MEDIA FOLLOWERS' THOUGHTS ON HISTORY LEARNING

History has been an important discipline for many years in order to understand the past of humanity and to learn lessons from the past. However, history learning and historiography have gained a new dimension in today's digital age. The rapid rise of social media has enabled historians and history enthusiasts to access information more easily and has affected history learning in a different way. The fact that popular historians have gained a large following on social media platforms has encouraged those interested in history to exchange ideas about history on these platforms and led to the spread of history learning through social media.

While the impact of social media tools on history and history teaching is gradually increasing, many popular historians have started to actively use these channels to explain their ideas and history. Especially after the pandemic, the fact that schools were suspended and people could not leave their homes caused social media tools to be used more by the society. Schools continued their educational activities by providing online lessons to students. The low cost of the lessons on social media and the fact that they appeal to people of all ages have increased the number of these lessons and the number of people doing these lessons. At the same time, the fact that it is not too much trouble to access information and that the lessons are not boring thanks to short videos has made teaching through social media attractive.

In this study, it is aimed to comparatively examine the effect of popular historians' posts on social media platforms on history teaching, why popular historians are followed, their followers' perspectives and views on history learning on social media platforms. The research was conducted in accordance with the case analysis design from qualitative research methods. The study group of the research consists of 52 participants selected from the followers of popular historians in 2023. The participants were selected from "Youtube" and "Instagram" users according to convenience sampling on the grounds that most of the participants were users of more than one social media platform and that it would provide practicality to the research. In the selection of the participants, the participants' active use of social media and gender balance were taken into consideration. Data saturation was taken as a basis in determining the participant size. The "Semi-Structured Interview Form", which was

created by the researcher and includes open-ended questions, was used as a data collection tool in the study. The questions in the interview form were organised in a meaning sequence from general to specific in a way to serve the objectives of the research. The relevant literature was taken into consideration and a draft form was created after analysing the conceptual studies in the literature. A pre-application was conducted with 7 participants to check the comprehensibility of the draft form. After the pre-application, some questions in the form were revised. After the pre-application, the draft form was shown to 3 field education experts and 1 research methods expert and the form was finalised by taking the criticisms into consideration. The data collected from the participants within the scope of the research were analysed through content analysis.

According to the results of the research; It was concluded that the majority of the participants spent a large part of their time using social media applications, the participants had positive thoughts about social media in the context of socialising environment, instant daily sharing, and negative thoughts in the context of time loss and addiction. Although history learning through social media has positive aspects due to reaching large masses and not having time and space limitations, it has been determined that spending too much time on social media causes addiction problems and has negative dimensions in terms of getting people used to ease and distracting them from reading books. Although many historians in the field of history are followed in the social media environment, it is concluded that the most followed historians are historians who are experts in their field and have high popularity. Reasons for following popular historians on social media It has been concluded that the posts of popular historians on social media contribute to the history learning of large masses without time and space limitations and satisfy the curiosity of their followers about general culture, historical background, popular culture and history. In addition, it has been revealed that popular historians' short video and picture posts are more effective in history learning. At the same time, it has been concluded that unethical and polarising elements are included in the posts of popular historians, and these posts cause confusion, especially in users with low education level.

Keywords: History Teaching, History Teaching on Social Media, Popular Historians

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ETİK BEYAN	i
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLO LİSTESİ.....	x
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç ve Araştırma Soruları	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5. Araştırma Etiği	4
BÖLÜM II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Kavramsal Çerçeve.....	5
2.2. Tarih Öğretiminin Amaçları	5
2.2.1. Tarih öğretiminin disiplin içi amaçları	5
2.2.2. Tarih öğretiminin disiplin dışı amaçları	7
2.3. Tarih Öğretiminde Teknoloji Kullanımı.....	8
2.3.1. Tarih Derslerinde Öğretmenlerin Teknolojiyi Kullanımı.....	9
2.4. Sosyal Medya	11
2.4.1. Sosyal medyanın gelişimi.....	13
2.5. Sosyal Medyanın Eğitsel Kullanımı	14
2.5.1. Sosyal medyanın tarih öğretiminde kullanımı.....	16
2.5.2. Tarih öğretiminde sosyal medya kullanımının avantajları	18
2.5.3. Tarih öğretiminde sosyal medya kullanımının dezavantajları	19
2.6. İlgili Araştırmalar	22

BÖLÜM III. YÖNTEM	25
3.1. Araştırma Modeli.....	25
3.2. Çalışma Grubu.....	25
3.3. Veri Toplama Aracı.....	27
3.4. Verilerin Analizi.....	27
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik	28
 BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUMLAR	 29
4.1. Katılımcıların Sosyal Medyanın Neliğine Dair Düşünceleri? Alt Problemine İlişkin Bulgular	29
4.2. Katılımcıların Sosyal Medya Üzerinden Tarih Öğrenimine Dair Görüşleri Nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular	31
4.3. Katılımcıların Sosyal Medya Üzerinden Takip Ettikleri Popüler Tarihçilere Dair Görüşleri Nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular	34
 BÖLÜM V: SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER	 51
5.1. Sonuç ve Tartışma	51
5.2. Öneriler.....	58
KAYNAKÇA.....	60

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 3.2.1. Çalışma Grubuna İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler	26
Tablo 3.2.2. Sosyal Medyayı ne Sıklıkla Kullanıyorsunuz?	26
Tablo 4.1.1. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanımı Hakkındaki Görüşleri	29
Tablo 4.2.1. Katılımcıların Sosyal Medya Üzerinden “Tarih Öğrenimi” Hakkında Görüşleri	31
Tablo 4.3.1. Katılımcıların Sosyal Medya Üzerinden Popüler Tarihçileri Takip Etme Durumları	34
Tablo 4.3.2. Katılımcıların Popüler Tarihçileri Sosyal Medya Üzerinden Takip Etme Gerekçeleri	36
Tablo 4.3.3. Katılımcıların Popüler Tarihçilerin Sosyal Medya Paylaşımları Ve Etkileşimlerine İlişkin Görüşleri	39
Tablo 4.3.4. Katılımcıların Popüler Tarihçilerin Hangi Tür Paylaşımlarının Tarih Öğrenimi İçin Etkili Olduğuna Dair Düşünceleri?	41
Tablo 4.3.5. Katılımcıların Popüler Tarihçilerin Tarih Paylaşımlarında Etik Dışı Unsurlarla İlgili Düşünceleri	42
Tablo 4.3.6. Katılımcıların Popüler Tarihçilerin Tarih Paylaşımlarının Doğruluğunun Teyit Edilip Edilmemesiyle İlgili Düşünceleri ..	43
Tablo 4.4.1. Katılımcıların Tarih Öğrenirken Hangi Kaynakları Kullandıklarına Dair Görüşleri	45
Tablo 4.4.2. Popüler Tarihçilerin Tarihle İlgili Paylaşımlarının Katılımcıların Tarih Öğrenimini Etkileme Durumu	47
Tablo 4.4.3. Popüler Tarihçilerin Tarihle İlgili Paylaşımlarının Tarih Bilinci Üzerindeki Etkileri Nelerdir?	48

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Sosyal medyanın insan hayatındaki etkisi artarak devam etmektedir. İnsanlar iletişim, haberleşme, eğitim, alışveriş, eğlenme gibi gerekçelerle sosyal medya ortamları üzerinde çokça zaman geçirmekte ve bu durum sosyal medya ortamlarının pek çok açıdan da incelenmesine vesile olmaktadır (Çalışkan ve Mencik, 2015, s. 254). Sosyal medya ortamlarının önemli inceleme alanlarından birini de eğitim oluşturmaktadır. Özellikle sosyal medya kullanıcılarının genç bireyler olması ve sosyal medya ortamlarında harcadıkları zaman dikkate alındığında sosyal medyanın eğitim açısından değerlendirilmesi de son dönemde birçok çalışmanın konusunu oluşturmuştur.

İnsanın geçmişteki birikimini ortaya çıkaran tarih disiplini eğitim alanı içerisinde önemli bir yere sahiptir (Breisach, 2009, s. 17). Pek çok disiplin gibi tarih disiplinin öğretiminde disiplinin doğasından kaynaklı kendine has problemler bulunmaktadır. Soyut olması, ezberlenecek bilgiler içermesi gibi problemler bu alanın öğretiminde birçok alternatif yaklaşımı da beraberinde getirmiştir. Son dönemlerde gerek yurtiçinde gerekse de yurtdışında yapılan bazı araştırmalarda sosyal medya ortamlarının tarih öğretiminde kullanılmasının olumlu etkileri vurgulanmıştır.

Sosyal medyanın giderek artan önemi ve tarih öğretiminde bu alandan nasıl istifade edilebileceği düşüncesi araştırma probleminin çıkış noktasını oluşturmaktadır. Sosyal medya üzerinden popüler tarihçilerin kendi sayfalarını ve onlara ait içerikleri paylaşan sayfaları takip eden ve onların gönderilerine etkileşimde bulunan sosyal medya kullanıcıları araştırma sürecinde dikkate alınmıştır. Kullanıcıların popüler tarihçileri hangi gerekçelerle takip ettiği sorusu sosyal medyada tarih öğretimi üzerine yeni ufuklar açabileceği göz önüne alınmıştır.

Konunun önemi açısından, popüler tarihçilerin sosyal medyadaki takipçilerinin tarih öğrenimi üzerine düşüncelerinin incelenmesi, günümüzün dijital çağında tarih bilincinin yaygınlaştırılması ve toplumsal belleğin korunması açısından son derece önemlidir. Sosyal medya platformları, milyonlarca kişiye tarihle ilgili içerikler sunma potansiyeline sahiptir. Popüler tarihçiler, bu platformlar üzerinden tarihle ilgili bilgi, analiz ve hikâyeler sunarak takipçi kitlesini büyütmede ve tarihi konuların daha geniş kitlelere ulaşmasına katkı sağlamaktadır (Elbasan, 2019).

Bu çalışma en temelde kullanıcı deneyimlerinden hareketle sosyal medya kullanıcılarının popüler tarihçileri takip etme gerekçelerine odaklanmaktadır. Ayrıca popüler tarihçilere ait paylaşımların tarih bilinci üzerindeki rolünün incelenmesi ve yine bu çalışmada sosyal medyanın tarih öğrenimi üzerindeki potansiyeli ve sınırlarının değerlendirilmesi düşünülmüştür.

Teorik olarak, bu çalışma aynı zamanda “katılımcı tarih” veya “diyalogik tarih” yaklaşımını inceleyebilir. Bu yaklaşım, tarihçi ve halk arasındaki etkileşim üzerine odaklanır ve sosyal medya aracılığıyla tarihçilerin takipçileriyle nasıl bir diyalog geliştirdiğini ele alır. Ayrıca, “dijital tarih eğitimi” teorik çerçevesi, sosyal medyanın tarih öğrenimindeki rolünü incelemek için kullanılabilir. Bu teoriler, çalışmanın analitik çerçevesini sağlayarak, daha önceki araştırma sonuçları ile desteklenen bir temel oluşturmaktadır. Günümüzde, sosyal medya platformları tarihçilerin ve tarih severlerin, tarihle ilgilenen birçok kişiyle etkileşim kurduğu ve tarih öğretiminin yapıldığı bir alan haline gelmiştir (Okumuş, 2019). Bu bağlamda, popüler tarihçilerin sosyal medya hesaplarının takipçileri arasında, tarih öğrenimi üzerine düşüncelerin nasıl şekillendiği ve bu düşüncelerin ne tür etkiler yarattığı soruları önem kazanmaktadır. Bu çalışma, popüler tarihçilerin takipçilerinin sosyal medya platformları üzerinden tarih öğrenimi deneyimlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu problem durumu, tarih öğrenimi ve sosyal medya etkileşimlerinin birleşiminde ortaya çıkan önemli bir açığı vurgulamaktadır. Popüler tarihçilerin büyük takipçi kitlesi, sosyal medya üzerinden tarih konularında bilgiye erişimin artmasına katkı sağlarken, aynı zamanda tarih öğreniminin nasıl algılandığı, yorumlandığı ve yayıldığı konusunda da yeni soruları gündeme getirmektedir. Bu çalışma, popüler tarihçilerin sosyal medya hesapları aracılığıyla tarih öğrenimine olan etkilerini daha derinlemesine anlamak için bir çaba olarak ortaya çıkmıştır.

1.2. Amaç ve Araştırma Soruları

Bu çalışmada popüler tarihçilerin sosyal medya platformlarındaki kendi paylaşımları veya bilgileri dâhilinde onlar adına yapılan paylaşımların tarih öğretimi üzerindeki etkisini, popüler tarihçilerin neden takip edildiklerini, takipçilerinin sosyal medyaya platformlarından tarih öğrenimine dair bakış açılarını ve görüşlerinin karşılaştırmalı olarak ele alınması amaçlanmıştır. Bu amaçla “Popüler Tarihçilerin Sosyal Medyadaki Takipçilerinin Tarih Öğrenimi Üzerine Düşüncelerinin İncelenmesi” temel probleminden hareketle aşağıda verilen alt problemlere cevap aranmıştır.

- Katılımcıların sosyal medyanın “ne”liğine dair düşünceleri nelerdir?
- Katılımcıların sosyal medya üzerinden tarih öğrenimine dair görüşleri nelerdir?
- Katılımcıların sosyal medya üzerinden takip ettikleri popüler tarihçilere dair görüşleri nelerdir?
- Katılımcıların sosyal medyada popüler tarihçilerin paylaşımlarının kendi tarihsel öğrenmelerine etkilerine dair görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Günümüzde tarih öğretimi ve öğrenimi birçok platform üzerinden yapılmaktadır. Bu platformların başında da sosyal medya araçları gelmektedir (Güzel, 2020, s. 94). Özellikle sosyal medya kullanıcılarının son yıllarda hatırı sayılır bir şekilde artması ve bireylerin sosyal medya ortamlarında harcadıkları zamanın fazlalığı dikkate alındığında sosyal medyanın eğitim açısından değerlendirilmesi ile ilgili son dönemlerde birçok araştırmayı beraberinde getirmiştir. Ancak alanyazında sosyal medya kullanıcılarının sosyal medya üzerinden tarih öğrenimi ile ilgili görüşlerini içeren çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Bundan dolayıdır ki bu araştırmada sosyal medyada popüler olan tarihçilerin takipçilerinin düşüncelerini araştırmak sosyal medya üzerinden tarih öğrenimi ile ilgili düşünceleri görmek açısından önemlidir. Aynı zamanda bu çalışmada sosyal medya üzerinden popüler tarihçilerin yapmış oldukları paylaşımların etkileşimleri incelenerek hangi konuların daha fazla ilgi çektiği ve etkileşim aldığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu da ilerleyen yıllarda sosyal medya üzerinden tarih öğretimi yapan ve yapacak olan tarihçilere de ilgi çekici ve etkili ürünler ortaya koymalarına yardımcı olabilir. Ayrıca popüler tarihçilerin sosyal medyadaki takipçilerinin sosyal medya üzerinden tarih öğretimine bakış açıları ve düşüncelerinin incelenmesi, sosyal medya üzerinden tarih öğretiminin geliştirilmesine de katkıda bulunacaktır. Bunların dışında sosyal medya, yanlış bilgilendirme ve tarihle ilgili mitlerin yayılması konusunda bir platform olabilir (Topsakal, 2021, s. 393). Bu nedenle, bu konunun araştırılması, yanlış bilgilendirmenin önlenmesine yardımcı olarak popüler tarihçilerin takipçilerinin tarihle ilgili doğru bilgiye erişimi ve yanlış bilgilendirmeye karşı hassasiyetlerini artıracakı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, 2023 Eğitim-Öğretim yılı güz dönemi içerisinde popüler tarihçilerin takipçilerinden seçilen 52 katılımcı ile sınırlıdır. Katılımcıların büyük bölümünün birden

fazla sosyal medya platformu kullanıcısı olması ve araştırmaya pratiklik kazandırması gerekçeleri, araştırmanın ana eksenini oluşturan popüler veya fenomen (Influencer) tarihçi kavramının sosyal medyada daha çok Youtube ve Instagram kullanıcıları üzerinde büyük etki oluşturmamasından ve çok sayıda takipçi kitlelerine ulaşabilmelerinden dolayı katılımcılar “Youtube” ve “Instagram” kullanıcıları arasından kolay ulaşılabilir durum örneklemesine göre sınırlandırılmıştır.

Popüler tarihçilerin takipçilerinin sosyal medyada tarih öğrenimi üzerine düşüncelerini inceleyen bir araştırmanın sınırlılıkları birkaç faktöre dayanabilir. İlk olarak, sosyal medya platformlarında kişilerin paylaştığı bilgilerin doğruluk düzeyi ve kaynak güvenilirliği sınırlılığı ve yapılan paylaşımların kişilerin bilgisi dışında bir başkası tarafından o kişi adına yapılma ihtimali söz konusu olabilir. Bu da araştırmanın sonuçlarının güvenilirliğini etkileyebilir. İkinci olarak, bu tür bir araştırma, sadece sosyal medyada aktif olan ve popüler tarihçileri takip eden kişilere odaklanır, bu da sonuçların genellenebilirliğini sınırlayabilir. Üçüncü olarak, katılımcıların tarih öğrenimi konusundaki bilgi düzeyi ve ilgisi de sonuçları etkileyebilir; bu nedenle araştırma sonuçları çeşitli düzeylerde bilgiye sahip kişiler arasında farklılık gösterebilir. Sonuç olarak, bu tür bir araştırma yapılırken metodolojik olarak dikkatli olunmalı ve sonuçların genelleştirilebilirliği ve güvenilirliği için çeşitli sınırlılıklar göz önüne alınmalıdır.

1.5. Araştırma Etiği

Popüler tarihçilerin sosyal medya platformlarında büyük takipçi kitlesi bulunmakta ve bu kişiler tarihle ilgili çok fazla içerik üretmektedirler. Ancak, bu içeriklerin doğruluğu ve tarafsızlığı bazen sorgulanabilir. Tarihçilerin takipçileri, sosyal medya aracılığıyla tarih öğrenimi konusunda etkileniyor, ancak bu etki olumlu veya olumsuz olabilir. Araştırma etiği açısından, bu konuyu incelemek önemlidir. Bu tür çalışmalar, tarihçilerin topluma etkisi, bilgiyi yayma sorumluluğunu ortaya koyarken; tarihsel doğruluk konularında farkındalık yaratmak için değerli veriler sunabilir. Ancak, takipçilerin gizliliği ve bu incelemelerin tarafsızlığı da gözetilmelidir. Araştırma sürecinde ve raporlaştırmada katılımcıların kimliği gizli tutulmuştur. Katılımcılarla araştırma sürecini etkileyebilecek bir ilişki kurulmamıştır. Yine araştırma süreci tasarımında alan eğitimi uzmanlarından görüş alınmıştır.

BÖLÜM II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kavramsal Çerçeve

Bu bölümde; tarih öğretiminin amaçları, tarih öğretiminde teknoloji kullanımı, sosyal medya kavramı ve sosyal medyanın gelişimi, sosyal medyanın eğitsel kullanımı, sosyal medyanın tarih öğretiminde kullanımı, tarih öğretiminde sosyal medya kullanımının avantajları, tarih öğretiminde sosyal medya kullanımının dezavantajları konularında ilgili araştırmalar ışığında bahsedilmiştir.

2.2. Tarih Öğretiminin Amaçları

20. yüzyıl boyunca yeni kurulan veya varlığını devam ettiren devletler kendi ideolojilerini ve var olma yolunda yapmış oldukları propagandalarında tarihi bir silah olarak kullanmışlardır (Şıvgın, 2009). Tarihe olan bu teveccüh tarih eğitiminin ve öğretiminin hangi amaçlarla kullanıldığı sorusunu sordurmuştur (Aslan, 2006, s. 163). Burada Dilek'in (2007) "Disiplin içi" (Tarihi tarih için öğretmek) ve "Disiplin dışı" (Genel eğitim hedefleri) olarak nitelendirdiği kategorileri ön plana çıkıyor. Bu anlayışlardan "Disiplin dışı-Sosyal" amaçlar gelenekçi bir yaklaşım olup temelinde öğrencilere vatandaşlık ve kimlik aktarımının ön planda olduğu bir anlayış iken; diğeri ise öğrencilere bilimsel bakış açısı ve üst düzey beceriler kazandırmanın ön planda olduğu bir yaklaşımdır (Demircioğlu, 2006). Bundan dolayıdır ki tarih öğretimi tarihe yüklenen anlama göre farklı boyutlarıyla şekillenmektedir. Tarihin öğrencilere hem geçmişin bilgisini aktarma hem de tarihle ilgili temel beceriler olan; kronolojik düşünme becerisi kazandırma, neden sonuç ilişkisi kurma, eleştirel bakış açısı kazandırma gibi akademik yönü olmasıyla beraber aynı zamanda, öğrencilerin bilişsel ve duyuşsal gelişimine katkıda bulunan bir disiplin olma misyonu vardır (Dilek, 2007, s. 24).

Tarih öğretiminde bu iki farklı disiplinin kullanılabilirliği ile ilgili birçok farklı görüş olsa da günümüzde baskıcı yönetim uygulayan ülkelerde daha çok tarih için tarih mottosuyla gelenekçi tarih anlayışı hüküm sürse de gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerde her iki anlayışın harmanlandığı bir anlayış uygulanmaya çalışılmaktadır (Demircioğlu, 2006).

2.2.1. Tarih öğretiminin disiplin içi amaçları

Tarih öğretiminin amaçları ile ilgili Coltham ve Fines'in 1971 yılında yayınladıkları "Tarih Öğretiminin Eğitimsel Amaçları" adlı çalışma bu alanda önemli bir dönüm noktası sayılmaktadır. Bu eser tarih öğretimine yeni bir bakış açısı kazandırırken aynı zamanda geleneksel tarih öğretiminin dışına çıkması bakımından önemlidir (Safran, 1993). Bu çağdaş

yaklaşımla beraber tarih öğretimine geleneksel anlayıştan farklı olarak yeni misyonlar yüklenmiştir.

Tarih, değişimin ve sürekliliğin bir parçasıdır (Dilek, 2001). Tarih öğretimi, öğrencilere toplumsal, ekonomik ve siyasi değişimlerin nasıl meydana geldiğini ve sürekli olarak evirildiğini anlatır. Öğrencilerin geçmişten dersler çıkarmalarına ve geleceği şekillendirmelerine yardımcı olur (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008). Tarihi bilgi, gelecekteki sorunları çözme ve daha iyi bir dünya inşa etme yolunda rehberlik eder.

Tarih dersleri öğrencilerde toplumsal bilinç oluşturarak öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumun kökenlerini, değerlerini ve kimliğini anlamalarına katkıda bulunur. Tarih öğretimi, öğrencilere toplumsal bilincin oluşturulması ve korunması konusunda rehberlik eder (Aslan ve Akçalı, 2007).

Tarih öğretimi, öğrencilere kaynakları doğru bir şekilde araştırma, değerlendirme ve kullanma becerisi kazandırır (Collingwood, 1996). Tarih, öğrencilere analitik düşünme, araştırma ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme fırsatı sunar (Balcı, 2004). Tarihi olayları ve belgeleri ve kanıtları değerlendirmek ve sonuçlara varmak, tarih öğretiminin önemli bileşenleridir.

Tarih, öğrencilere geçmişte alınmış kararların sonuçlarını inceleme ve bu sonuçlardan dersler çıkarma fırsatı sunar (Kaya, 2009). Bu da öğrencilere gelecekteki kararlarını daha bilinçli bir şekilde alabilme yetisi kazandırır. Tarih öğretimi, öğrencilerin farklı dönemlerde ve kültürlerde yaşayan insanları anlama ve empati yapma yetilerini geliştirir (Seyhan, 2023). Bu, insanlar arasındaki anlayışı ve hoşgörüyü artırır.

Tarih öğretimi, öğrencilere hem ulusal hem de küresel perspektifler sunar (Aslan ve Akçalı, 2007). Bu, öğrencilerin dünya tarihini ve uluslararası ilişkileri daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Tarih, bir toplumun kültürel mirasının önemli bir parçasıdır (Negiz, 2017). Tarih öğretimi, öğrencilere kendi kültürel miraslarını ve diğer toplumların miraslarını koruma ve anlama konusunda farkındalık kazandırır.

Tarih öğretimi, bu amaçları gerçekleştirerek öğrencilere geçmişini anlamak, dünya olaylarını bağlamak ve geleceğe daha hazırlıklı bir şekilde bakmak için önemli bir araç sağlamaktadır. Ayrıca, tarih öğrenimi, insanlık deneyimini daha kapsamlı bir şekilde anlama ve paylaşma fırsatı sunmaktadır (Safran, 2010). Tarih öğretiminin eğitimsel amaçlarındaki bu değişim geri kalmış ülkelerde çok fazla ilgi görmezken özellikle gelişmiş ülkelerde

İngiltere başta olmak üzere özellikle Avrupa ülkelerinde ilgi görmeye başlamıştır (Tosh, 1997). Tarih disiplini için en önemli amacı öğrencilere geçmiş keşfettirmektir.

2.2.2. Tarih öğretiminin disiplin dışı amaçları

Geçmişten günümüze tarihin çeşitli amaçlarla kullanıldığını görmekteyiz. Tarih özellikle geçmişe olan ilgiyi, eğlenceyi, ahlaki ve dini öğretileri, politik ve ideolojik ilgileri arttırmak için kullanılmaktadır (Soutgate, 1997). Tarih aynı zamanda ahlaki ve dini bilgi ve tutumların yeni nesillere aktarılmasında da kullanılmıştır (Demircioğlu ve Tokdemir, 2008).

Tarih derslerinin okullarda okutulması ile ilgili birçok farklı görüş olsa da dünyada ve ülkemizde genellikle iktidarlar tarafından kendi politik ve siyasi propagandalarını yaptıkları bir vatandaşlık eğitiminin aracı olarak kullanılan bir ders olmuştur (Dilek, 2007, s. 31). Bu sayede öğrencilerde milli bir kimlik ortaya çıkararak içinde yaşadıkları toplumu, kültür çevresini ve değer yargılarını gönüllü olarak kabul eden öğrencilere tarih bilinci kazandırılarak, mevcut değerleri kazanmış bireyler olarak yetiştirilmesi amaçlanmıştır (Philips, 2003). Çünkü tarih eğitimi ve öğretimi öğrenciler üzerinde vatandaşlık eğitimi destekleyici niteliklerde olabileceği varsayılır (Phillips, 2003). Vatandaşlık eğitimi ile birlikte öğrencilere tarih dersi aracılığı ile kültürel kimlik kazandırılması kaçınılmazdır. Ayrıca geleneksel tarih öğretimi öğrencilerde, eleştirel düşünme, araştırma becerileri ve tarih yazımı gibi önemli becerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır. Ancak tarihsel süreçte olup biten her şeyin araştırılıp ortaya çıkarılmasının mümkün olmadığı bilinmektedir. Çünkü pozitivist tarih görüşünün savunduğu gibi, tarihsel bilgi olarak kabul edilebilecek her iddia şu ya da bu türden kanıtlara, özellikle de yazılı kanıtlara dayanmalıdır (Yılmaz, 2019).

2.2.3. Tarihsel Düşünme Becerileri

Tarih, insanlığın geçmişini anlamamızı ve bugünümüzü şekillendiren olayları çözümlememizi sağlayan en önemli disiplinlerden biridir. Ancak tarihin sadece olayların sıralanması olmadığı, aynı zamanda tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesiyle anlam kazandığı bir gerçektir. Bu bağlamda tarih derslerinin temel amacı, öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerini geliştirerek tarihsel duyarlılığı (historical sensibility), tarihsel farkındalığı (historical awareness) ve tarih bilinci (historical consciousness) yüksek bireyler yetiştirmektir (Keçe, 2015). Bundan dolayıdır ki tarihsel olayların farklı bakış açılarıyla sorgulanması, analiz edilmesi ve yorumlanması tarih derslerinin ezber yapmaktan daha öte bir özelliğe sahip olduğunu göstermektedir. Tarih derslerinde kronolojik düşünme, tarihsel kavrama, tarihsel analiz ve yorum, tarihsel sorun analizi ve karar verme ile tarihsel

sorgulamaya dayalı araştırma becerisi olmak üzere beş başlık altında toplanan tarihsel düşünme becerileri kullanmak öğrencilerin geçmiş ile bugün arasında bağ kurmalarına, tarihsel olayları sorgulayıp onlardan sonuçlar çıkarmalarına yönelik becerileri geliştirerek nitelikli bir öğrenme gerçekleştirmelerine zemin hazırlar (Dilek,2007). Tarih derslerinde kronolojik düşünme, tarihsel kavrama, tarihsel analiz ve yorum, tarihsel sorun analizi ve karar verme ile tarihsel sorgulamaya dayalı araştırma becerisi gibi tarihsel düşünme becerilerinin dışında özellikle; Taylor ve Young'ın (2003) yaklaşımına dayalı olarak tarih okuryazarlığını meydana getiren bilgi ve beceri temelli 12 alt boyut içinde yer alan “Bilgi İletişim Teknolojilerini Kullanma Becerisi” bağlamında tarih okuryazarı bir bireyden beklenen temel özelliklerden olan tarihsel olayları araştırma sürecinde sadece gerçek materyallere değil; bunun yanında internet (sanal) ortamlarında kendisine sunulan kaynak ve kanıtlardan da yararlanmasıdır. Özellikle sosyal medya mecraları ve tarih paylaşımı yapan sitelerinden bu amaçla yararlanan öğrenci, internetteki bilgilerin doğru ve güvenilirliğinden şüphe duymalıdır. (Keçe, 2015). Bir tarih okuryazarı her türlü bilgiyi görmek, okumak, değerlendirmek durumunda iken her okuduğunu, duyduğunu doğru kabul etmekten ise kaçınmalıdır.

2.3. Tarih Öğretiminde Teknoloji Kullanımı

Yaşadığımız yüzyılda birçok alanda olduğu gibi eğitim ve öğretimde de teknoloji yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bilişim teknolojilerinin kullanımı, ülkelerin eğitim sistemlerinde ve yeni eğitim programlarında ehemmiyetle vurgulanmaya başlanmış ve teknoloji ile eğitim-öğretim kopmaz bir bütün haline gelmiştir.

Bilhassa bilişim teknolojileri içindeki bilgisayar ve internet alt-yapısının; öğrencilere kazandırılması gereken bilgi, beceri, donanım, değer ve kavramları elde etme, bilgiyi etken bir şekilde işleve koyma ve o bilginin köklü olmasını sağlamada büyük fayda sunduğu varsayılmaktadır (Yılmaz ve Horzum, 2005, s. 110). Aynı zamanda eğitimde teknolojinin kullanılması geleneksel öğrenme stillerine göre, öğrencilere farklı öğrenme stilleri ve hızlarını destekleme olanağı sunarken, öğrencilerin bu sayede kendi hızlarında ilerleyebilmelerine ve gerektiğinde öğrenme materyallerine geri dönmelerine imkân sağlamaktadır (Alım, 2007, s. 246).

Bilişim teknolojilerinin gelişmesi ve yaygınlaşmasıyla birlikte birçok dersin öğretim ve öğreniminde internet ve buna bağlı olarak sosyal medya kullanımı ön plana çıkmaya başlamıştır (Altıntaş, 2022, s. 239). Bu bağlamda birçok derste olduğu gibi tarih dersinin

öğrenim ve öğretiminde de teknolojinin kullanımı kaçınılmaz bir hal almıştır. Geleneksel ders kitapları ve sınıf tahtalarının ötesine geçen teknolojik araçların tarih derslerine entegre edilmesi, öğrencilerin geçmişi daha etkili bir şekilde anlamalarına ve öğrenmelerine yardımcı olmuştur. Bu sayede teknolojik araçlar; öğrencilerin geçmişi daha etkili bir şekilde anlamalarına ve öğrenmelerine yardımcı olurken aynı zamanda öğretmenlere daha fazla kaynak ve öğretim aracı sunmaktadır (Uluçay ve Küçük, 2023, s. 114).

Yapılan araştırmalarda; internet erişimi ve teknoloji kullanımının öğrencilere çevrimiçi kaynaklara erişerek, dijital belgelere, fotoğraflara, videolara ve araştırma materyallerine ulaşabilme imkânı sunduğu (Uluçay ve Küçük, 2023, s. 114), tarihi belgeleri inceleme, çevrimiçi araştırma yapma olanağı tanıdığı (Kaya, 2021, s. 52), tarihi olayları, dönemleri ve süreçleri daha etkili bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olduğu (Demircioğlu, 2007, 86), sanal tarih turları ve sanal müze gezileri gibi araçlarla da öğrencilere tarihi mekânları ve olayları keşfetme fırsatı sunduğu (Uzal, 2023, s. 9), tarihi olayların mekânsal bağlamını anlamak için dijital araçlar kullanılarak öğrencilere belirli olayların coğrafi konumlarını göstermek için haritalar oluşturulup kullanılarak, öğrenmeyi zenginleştirebildiği (Kaymakçı, 2015, s. 148), tarih öğretiminde kullanılan eğitim yazılımları ile öğrencilere interaktif öğrenme deneyimleri sunarak tarihi olayların öğrenciler tarafından daha iyi anlamalarına yardımcı olduğu (Aydoğan ve Karabağ, 2020, s. 107) tespit edilmiştir. Bu boyutuyla tarih öğretiminde teknoloji kullanımı; öğrencilerin tarih derslerinde daha aktif olmalarına, daha fazla kaynağa erişim sağlamalarına, derse katılımı artırma ve öğrenci becerilerini geliştirme konularında önemli bir rol oynarken aynı zamanda ve tarihi olayları daha geniş bir çerçeveden anlamalarına katkı sunduğu söylenebilir.

2.3.1. Tarih Derslerinde Öğretmenlerin Teknolojiyi Kullanımı

Günümüzde eğitim sistemleri hızlı bir şekilde teknolojinin getirmiş olduğu kolaylıklara ve yeniliklere hızlı bir şekilde adapte olmaktadır. Özellikle öğretmenlerin derslerde kullandıkları yöntemler teknolojinin getirmiş olduğu yeniliklerle beraber büyük ölçüde değişmeye başlamıştır. Artık dersler sadece dört duvar arasına ve belli bir zaman dilimine sıkışmaktan kurtulmaya başlamıştır.

İnternet teknolojilerinin neredeyse günün her saatinde bilgiye kolay ulaşma imkânı vermesi, öğrenci merkezli ve işbirlikçi öğrenmeye fırsat veren bir yapısının olması eğitim alanında kullanmasını da beraberinde getirmeye başlamıştır (Orlanda-Ventayen ve Ventayen, 2017, s. 1). İnternet teknolojilerinin eğitimde kullanılmaya başlanması birçok

derste olduğu gibi tarih derslerinde de kullanılması kaçınılmaz olmuştur. Bu teknolojilerin kullanılması tarih dersi ve tarih öğretmenleri için yeni boyutlar kazandırabilir.

Teknoloji kullanımı, öğrencilerin öğrenmelerini daha etkili hale getirirken aynı zamanda ders içeriğini zenginleştirmek ve öğrenci ilgisini artırmak için öğretmenlere daha fazla kaynak ve öğretim aracı sunar (Uluçay ve Küçük, 2023, s. 114). Derslerde teknoloji kullanımı öğrencilerin tarih bilincini artırma, tarihi olayları ve süreçleri daha derinlemesine anlama ve tarihe olan ilgilerini pekiştirme fırsatları sunar. Tarih öğretmenleri, ayrıca bu platformlarını tarihsel kaynakları ve belgeleri paylaşmak, öğrencilerin dijital becerilerini geliştirmek ve tarihle ilgili projeleri desteklemek için kullanabilirler (Elbasan, 2019, s. 65).

Tarih derslerinde kullanılan teknolojik araçlar gereçler, öğrencilere etkileşimli içerikler sunarken (Altıntaş ve Sagnak, 2022, s. 239), öğretmenlerde bu dijital materyalleri kullanarak öğrencilere farklı öğrenme deneyimleri sağlayabilirler (Solak, 2016). Teknoloji aynı zamanda öğretmenlere de tarih derslerini daha verimli bir şekilde yönetme ve öğrenci ilerlemesini takip etme olanağı sunar. Dijital öğrenim yönetim sistemleri, öğrenci performansını izlemek, sınavları değerlendirmek ve özelleştirilmiş öğrenim materyalleri sunmak için kullanılabilir (Okumuş, 2019).

Ayrıca, sanal sınıf ortamları ve öğrenim yönetim sistemleri, öğretmenlere öğrenci ilerlemesini izleme ve değerlendirme süreçlerini kolaylaştırır. Teknolojiyi sadece tarih dersleri için değil, aynı zamanda öğrencilerin ilgisini çekmek ve öğrenmelerini desteklemek için kullanabilirler. Bununla birlikte, tarih öğretiminde öğretmenler kullanılan teknolojinin çok yönlü olmasına dikkat etmeleri gerekir. Teknolojiyi kullanırken farklı öğrenme stillerini desteklemeleri önemlidir (Alım, 2007, s. 245). Öğretmenler, tarih derslerini daha ilgi çekici kılmak için interaktif yazılımlar, sanal turlar, video gösterimleri ve diğer dijital kaynakları kullanarak daha etkili bir ders planlayabilirler (Mızrak, 2010). Öğrenciler arasındaki işbirliğini teşvik etmek için çevrimiçi platformları kullanılabilir, öğrencilere interaktif haritalar, tarih tabloları ve zaman çizelgeleri sunarak tarihi olayların kronolojik bağlamını anlamalarına yardımcı olabilirler. Öğretmenler Öğrencilerine metinlerin ötesinde dersleri; video, ses ve görsel materyallerle de öğretebilirler. Ayrıca, belgesel filmler, sanal müzeler ve dijital arşivleri kullanarak tarih derslerini daha görsel ve etkileşimli hale getirebilirler. Ancak bunları yaparken tarih öğretiminde kullanılacak dijital kaynakların seçimi büyük bir öneme sahiptir. Öğretmenler kaynakların güvenilir, doğru ve öğrenci düzeyine uygun olanları seçip kullanmaları önemlidir (Altıntaş ve Sagnak, 2022, s. 239).

Ayrıca öğretmenler teknolojik araç gereçleri, öğrencilerin performanslarını izlemek ve değerlendirmek için kullanılabilir bunun yanında online sınavlar, öğrenci projeleri ve diğer araçlar öğretmenlere öğrenci ilerlemesini takip etme olanağı sunar (Strycker, 2020).

Tarih öğretiminde teknoloji kullanımı, öğretmenlerin öğrencilerine; tarihi daha ilgi çekici ve etkili bir şekilde öğretmelerine yardımcı olabilir (Okumuş, 2019). Ancak teknolojinin bilinçli ve eğitimsel amaçlar doğrultusunda kullanılması, öğretmenlerin ve öğrencilerin başarılı olmalarını sağlamak için kritik bir faktördür.

Sonuç olarak, tarih öğretiminde teknoloji kullanımı, öğrencilerin tarihi daha iyi anlamalarını, öğretmenlerin öğretim yöntemlerini zenginleştirmelerini ve tarihle daha derin bir bağ kurmalarını sağlar. Ancak, tarih öğretiminde teknolojinin kullanımıyla ilgili dikkat edilmesi gereken bazı zorluklar da vardır. Teknolojiye erişimi olmayan öğretmen ve öğrenciler teknolojinin tarih öğretimindeki başarısını engelleyebilir (Işık, 2021). Teknolojiye erişememe fırsat eşitliğini ortadan kaldırdığı gibi, teknolojinin yanlış kullanımı, tarihi olayların yanlış yorumlanmasına neden olabilir. Bu nedenle, tarih öğretiminde teknolojinin dikkatlice entegre edilmesi ve öğrencilerin eleştirel düşünme yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olacak rehberlikle birleştirilmesi önemlidir.

2.4. Sosyal Medya

İlk kez sosyolog Stanley Milgram (1967) tarafından öne sürülen küçük dünya olgusu, insanların internet mecraları üzerinden bağlantılar kurarak iletişim kurmaya başlamasıyla önem kazanmıştır (Özdemir vd., 2014, s. 59). Bu bağlamda sosyal medya sayfalarında, web sitelerinde ve uygulamalarda içerik ve bilgi paylaşımı yapılarak herkes aradığı ve ilgi duyduğu içeriklere ulaşabiliyor. Küçük gruplar arasındaki diyaloglar ve bilgi alışverişi, kullanıcı odaklı içerik üretimini giderek artırmakta ve amatör içerikleri dijital dünyada değere dönüştürmektedir (Yengin, 2012). Bu şekilde sosyal medya insanlar için var olan gerçek dünya dışında kendi küçük dünyalarını oluşturdukları bir ortam haline gelmeye başlamıştır. İletişimin en üst düzeyde yaşandığı bu yüzyılda, dünyadaki sosyal ve kişilerarası ilişkiler sınırsız boyutlara ulaşmıştır. Günümüzde insanların birbirleriyle iletişime geçtiği ve sosyalleşme aracı olarak gördüğü sosyal medya mecralarıyla ilgili birçok farklı tanımın ortaya atıldığı dikkat çekmektedir.

Sosyal medya kimileri için sosyalleşmeden kurtulmaya çalıştığı, kendi kendine tek kaldığı, daha çok izleyici konumunda olduğu bir ortam iken kimileri için ise sosyalleşmek, çeşitli sosyal medya grupları içinde yer edinmek, kendi fikirlerini toplumla paylaşmak

istediği bir ortamdır (Baudrillard, 2020). Sosyal medya, toplumlar arasında bilgi paylaşımını kolaylaştırır ve kullanıcıların fikirlerini, duygularını ve deneyimlerini paylaşımlarını sağlayarak bir dijital topluluk oluşturur (Safko ve Brake, 2009, s. 6).

Sosyal medya, internet üzerindeki platformlar aracılığıyla insanların iletişim kurduğu, içerik paylaştığı, etkileşimde bulunduğu, bilgi alışverişi yaptığı dijital bir ortamı ifade eder (Bulunmaz, 2011, s. 29). Başka bir tanıma göre sosyal medya, kullanıcıların bilgi, fikir, ilgi ve bilgi alışverişinde bulunmalarına olanak tanıyarak etkileşim yaratan çevrimiçi araç ve web sitelerini ifade eden yaygın olarak kullanılan bir terimdir (Sayımer, 2009).

Sosyal medya, internet üzerindeki çeşitli platformlar aracılığıyla kullanıcıların dijital içerikler oluşturmalarına, paylaşmalarına ve etkileşimde bulunmasına olanak tanıyan bir iletişim aracıdır (Hazar, 2011, s. 155). Bu haliyle Sosyal medya geleneksel medyanın aksine tek yerden çok sayıda kişiye yayın yapmak yerine, iletişim açısından “çoktan çoğa” paradigmasına dayanan “kullanıcı tarafından oluşturulan medya” özelliği ile karakterize edilmektedir (Fahlenbrach, 2019).

En sade açıklamasıyla sosyal medya, internet üzerinde kullanıcıların etkileşimde bulunabildiği dijital platformlardır (Öztürk, 2015). Bu platformlar, bireyler arasındaki ilişkileri şekillendirebilir, toplumsal değişimleri etkileyebilir ve bilgi akışını hızlandırabilir.

Sosyal medya platformları, kullanıcıların deyiş, fotoğraf, video ve diğer medya türlerini paylaşımlarına ve başkalarının paylaşımlarına yanıt vermelerine olanak tanır (Neumann ve Hogan, 2005). Aynı zamanda kullanıcılar tarafından; haber alma, eğlence, iş bağlantıları kurma, topluluklarla etkileşimde bulunma gibi farklı amaçlar için kullanılır (Anagnostopoulos vd., 2008). Bu amaçlar sanal bir iletişim ortamı olan sosyal medyayı bir iletişim ortamı olmaktan çıkarıp gündelik yaşamın kendisi haline gelmiştir. Yeme-içme gibi pek çok kullanıcı için adeta bir alışkanlık haline gelen sosyal medya kullanımı, her toplumdan, kültürden ve kökenden gelen geniş kitleleri geniş bir sosyalleşme temelinde birleştirmektedir (Karaduman, 2017).

Sosyal medyanın iletişim fırsatlarına dair daha fazla düşünüldüğünde, ayrıca toplumsal etkileri de göz önüne alınmalıdır. Bu platformlar, önemli sosyal konuların ve hareketlerin yayılmasına katkı sağlar. Örneğin, sosyal medya aktivizmi, çeşitli toplulukların sesini duyurmasına ve sosyal değişim taleplerini gündeme getirmesine yardımcı olur (Stornaiuolo ve Thomas, 2017). Sosyal medya bir olayın dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelme ihtimalini, o olayın bölgesel olma boyutunu ortadan kaldırmıştır. Teknolojik gelişimler ve

sosyal medya; sosyal değişimleri, ekonomik, politik ve toplumsal eylemleri nasıl etkileyebileceği konusunda önemli bir ilgi alanıdır (Lutz vd., 2014). Örneğin, sosyal medya, Arap Baharı ve diğer toplumsal hareketlerin organizasyonunda kritik bir rol oynamıştır.

Sosyal medya araçlarıyla insanlar ayrı kimliklere, inanışlara, sahip olarak gelenekselliğin dışına çıkıp evrenin küreselleşmesine yardım sağlamaktadır. İnsanların bu genç oluşumları veya farklılaşmayla bir toplumsal hareket niteliğinde olduğundan olgular sosyolojik açıdan ayrıntılarıyla kavranılmalıdır (Hazar, 2011).

2.4.1. Sosyal medyanın gelişimi

Sosyal medyanın tarihi oldukça kısa bir süre öncesine dayanmaktadır. İnternetin yaygınlaşması ve teknolojik gelişmelerin hız kazanması, 21. yüzyılın başlarında sosyal medya platformlarının ortaya çıkmasını tetikledi (Güzel, 2020, s. 94). İnternet platformları önceleri sadece bilgi yüklü tek taraflı bilgiler sunarken web 2.0'ın geliştirilmesiyle insanlar internet üzerinden artık tek taraflı değil kendileri tarafından oluşturulan ve her türlü etkileşime olanak sağlayan bir platforma dönüştü (Kaplan ve Haenlein, 2010, s. 61).

İnternet tabanlı sosyal medya platformlarının tarihsel gelişimi ARPANET'in kullanılmasıyla başlar ve bu süreçten sonra inanılmaz hızlı bir süreç yaşanır. Bu kapsamda 1971'de e-posta gönderimi (Swatman, 2015), 1978'de ilk web tarayıcısı, 1979'da ticari online servisler "COMPUSERVE" ve "THE SOURCE" yayına başlamıştır. Özel network alanında indirilebilir dosyalar, programlar ve ileti boardları sağlayan servislerin öncüsü olmuşlardır. 1994'te ilk network sosyal sitesi "GEOCITIES" kurulmuştur. Kullanıcılar kendi içeriklerini altı adet şehre göre girebiliyorlardı. 1995'te "THEGLOBE.COM" kurulmuş; kullanıcılarına içerik paylaşımı ve kendi ilgi alanlarındaki bireylerle iletişim kurma tecrübesi kazandırmıştır. 1997'de "AOL" Anlık mesajlaşma yazılımı yayınlanmıştır. 1997 yılında kurulan "SIXDEGREES.COM" kullanıcılarının profil oluşturmasını ve arkadaş listelerini yayınladıkları site yayın yaşamına girmiştir. 2002 yılında ise "FRIENDSTER" isimli platform kurulmuş; arkadaş çevrelerinin internette bulunduğu üç ayda üç milyon kullanıcı sayısına ulaşan site yayın yaşamına girmiştir (Bostancı, 2010).

Sosyal medya platformların yaygınlaşmasının İlk önemli adımı, 2004 yılında Mark Zuckerberg tarafından Facebook'un kurulmasıyla atıldı. Ardından, 2006'da Twitter, 2010'da Instagram ve 2011'de Snapchat gibi önemli platformlar hayatımıza girdi. Bu yıllardan sonra sosyal medya patlaması yaşandı. Facebook, Twitter, Instagram ve LinkedIn gibi büyük sosyal medya platformları popüler hale geldi. Akıllı telefonların ve uygulama mağazalarının

yaygınlaşmasıyla mobil sosyal medya kullanımı arttı (Kırık, 2017). Sosyal medyanın ve akıllı telefonların hâkimiyeti, dijital içerik tüketimi ve paylaşımını büyük ölçüde artırdı. Akıllı telefonların bu dönemde daha güçlü ve işlevsel hale gelmesiyle insanlar internet erişiminde sadece bilgisayarlara bağlı kalamayıp bulundukları her ortamda telefonlar üzerinden internet erişimi sağlayabilmeye başladılar. Bu şekilde sosyal medya platformlar milyonlarca hatta milyarlarca kullanıcıya ulaştı (Çakır, 2017).

COVID-19 pandemisinin ortaya çıkması; insanların sosyal medyayı ve dijital iletişimi daha fazla kullanmalarına neden oldu. Uzaktan çalışma, uzaktan eğitim ve sanal buluşmaların yaygınlaşmasıyla, internet ve sosyal medya iletişiminin temel bir parçası haline geldi (Kerimoğlu ve Keleş, 2023). İnternet kullanıcılarının sayısının çoğalmasına paralel olarak sosyal medya siteleri de takriben son yıllarda hızla gelişmeye başladı ve kullanıcı sayıları da her geçen gün artmaya devam etmektedir (Çalışkan ve Mencik, 2015).

Sonuç olarak çok kısa sayılabilecek bir dönem içerisinde sosyal medya, iletişimi, paylaşımı ve etkileşimi kolaylaştırarak çok hızlı bir şekilde birçok farklı fraksiyonları ile gelişerek; her yaş grubundan dünya genelinde milyarlarca kullanıcıya ulaşmıştır.

2.5. Sosyal Medyanın Eğitsel Kullanımı

Sosyal medyanın eğitimle olan ilişkisi günümüzde büyük bir önem taşımaktadır (Konuk ve GÜNTAŞ, 2018). Sosyal medya günümüzün en gelişmiş iletişim araçlarından biridir; internet, web siteleri, çoklu ortam uygulamaları, interaktif yayınlar vb. üzerindeki içerikler dijital verilere dönüştürülerek bilgisayar ağları üzerinden herhangi bir noktadan herhangi bir zamanda herhangi bir noktaya iletilebilmektedir (Vural ve Bat, 2010). Çok sayıda belge, resim, ses ve metnin bir araya getirilerek çeşitli şekillerde ifade edilebildiği bir medya alanıdır.

Teknolojik değişimlerin çok hızlı ilerlediği dünyamızda, 21. yüzyılın çağdaş eğitim modellerinde kullanılabilecek araçlardan biri olan Web 2,0 uygulamalarını öğrencilerin kullanımı üzerine birçok araştırma yapılmaktadır (Bertiz ve Baltacı, 2023). Yeni geliştirilen web 2.0 uygulamaları sayesinde öğrenciler informal öğrenme süreçlerine (planlı ve plansız) katılmakta, bu sayede yeni öğrenme yolları oluşturmaktadırlar (Solomon ve Shrum, 2011). Bundan dolayıdır ki sosyal medyanın eğitim sürecini etkileyecek birçok özelliği vardır. Sosyal medya destekli eğitimin en temel özelliklerinden biri, dijital araçların kullanımı ve entegrasyonu yoluyla geleneksel eğitim sisteminde öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşimi arttırmaktır (Yaros, 2012).

Sosyal medyanın eğitsel kullanımı, geleneksel öğrenme yöntemlerine yenilikçi bir katkı sunan önemli bir konudur. Bu kullanım, öğrencilere, öğretmenlere ve eğitim kurumlarına bir dizi fırsat sunar (Roy ve Chakraborty, 2015). Bu fırsatlar;

“ -Öğrenmeyi bireyselleştirmesi,

- Anında geri-bildirim alınabilmesi,

-Öğrencinin ders içeriğini istediği kadar tekrar edebilmesine olanak sağlaması,

-İçeriğin kolay görüntülenebilmesi,

-Görsel ve işitsel öğrenme ortamlarının tasarımına izin vermesi,

-Laboratuvar gerektiren derslerin benzetim animasyon ve sanal laboratuvarlar sayesinde öğrencilere daha az maliyetle ve daha tehlikesiz olarak sunulabilmesi,

-Ders içeriğinin ve eş zamanlı (senkron) sınıf (sanal sınıf) uygulamalarının arşivlenebilmesi,

-İki yönlü iletişim sağlanabilmesi,

-Geleneksel programlara göre öğrencilerin araştırma, bilgi ve becerilerini artırmada daha gönüllü davranmalarını sağlaması,

-Öğrenci performansını değerlendirmeye olanak vermesi,

-Değerlendirme sonuçlarının ölçümünde hata olasılığının minimuma düşmesi,

-Öğrencilerin ve öğretmenlerin bilgiye ulaşma, değerlendirme, kullanma ve etkili olarak alıntı yapma becerilerinin gelişmesini sağlaması.” olarak sıralanmıştır.

Sosyal medyanın eğitim sürecinde kullanılmasının faydalarına bakıldığında günümüz öğrencilerinin ihtiyaçlarının karşılandığı görülmektedir. Bu fırsatlar sayesinde sosyal medya platformları, öğrencilerin öğrenmelerini desteklemek için çeşitli kaynaklara ve içeriklere erişim sağlar (Wallace, 2004). Öğrenciler, ders materyallerini kolayca paylaşabilir, tartışabilir ve bu platformlarda öğrenme grupları oluşturabilirler. Öğrenciler, öğretmenler ve eğitim kurumları, ders notları, videolar, makaleler ve diğer kaynakları kolayca paylaşabilir ve erişilebilir hale getirebilirler (Lauder vd., 2006). Öğrenciler, öğretmenleriyle

daha kolay iletişim kurabilir, sorular sorabilir ve öğretim materyallerine daha kolay erişebilirler. Bu da öğrencilerin daha etkili bir şekilde öğrenmelerini sağlar (Öztürk ve Talas, 2015). Ayrıca, öğretmenler sosyal medyayı sınıf içi etkileşimi artırmak ve öğrencileri dersle ilgili konularda daha fazla bilinçlendirmek için kullanabilirler. Örneğin dershanelerde ve özel dersler de sosyal medya platformları öğrenme materyali ve kaynaklarının paylaşılması için oldukça kullanıcılarına etkili bir içerik sunar. Öğrenciler ve öğretmenler, ders notları, makaleler, videolar ve diğer öğrenme kaynaklarına kolayca erişebilir ve bunları paylaşabilir. Ayrıca, öğrenciler ve eğitimciler, çevrimiçi topluluklarda benzer ilgi alanlarına sahip kişilerle iletişim kurarak bilgi ve deneyimlerini paylaşabilirler.

Eğitimciler ve öğrenciler, bu araçları verimli bir şekilde kullanarak eğitim süreçlerini zenginleştirebilirler. Bunların yanında sosyal medyanın; öğrenciler arasında etkileşimi artırabileceği (Kıcı ve Dilmen, 2014, s. 350), öğrencilerin öğrenmeye olan ilgilerini daha diri tutacağı (Öztürk ve Talas, 2015), öğrencilere hızlı ve kolay bir şekilde güncel bilgilere erişme fırsatı sunacağı ve bunun da, öğrenme materyallerini çeşitlendirebileceği (Konuk ve GÜNTAŞ, 2019), sosyal medya kanallarıyla eğitimde öğrenci katılımının artırabileceği ve öğrencilere farklı öğrenme fırsatları sunabileceği tespit edilmiştir (Arslantaş, 2022).

2.5.1. Sosyal medyanın tarih öğretiminde kullanımı

21. yüzyılda teknoloji alanında yaşanan gelişmelerle birlikte; bilgisayar ve internet, eğitim-öğretim sürecinin önemli unsuru haline gelmiştir. Süreç, dinamik bir şekilde devam etmiş ve teknoloji imkânlarının eğitimde kullanımına yönelik birçok uygulama ve içerik geliştirilmiştir (Ulusoy, 2014). Bu uygulamalar; öğretmen, ders kitabı, sınıf ve okul merkezli öğrenme anlayışını değiştirerek farklı kaynaklardan ve bağımsız öğrenme imkânı sağlamıştır. Ayrıca farklı duylara hitap eden yapısıyla yaparak-yaşayarak öğrenmeyi ve öğrenci merkezli eğitim anlayışını desteklemiştir (Demircioğlu, 2012). Tarih konularının genelini ilgi çekici ve insanlarda merak uyandırıcı bir nitelikte olması; sosyal medyanın da günümüzde popüler bir sanal sosyalleşme aracı olması her iki alanın bir arada değerlendirilmesi imkânını ortaya çıkarmıştır. Bu anlamda; sosyal medya aracılığıyla tarihteki hemen hemen her konunun öğretilmesi, öğrencilere bilgi, beceri, değer ve davranış olarak aktarılması mümkün görünmektedir (Okumuş, 2018, s. 46).

Tarih derslerinde eskiden olduğu gibi tek otorite kaynağı ders kitabı ve öğretmen olmaktan çıkmıştır. Teknoloji destekli bilgi dağıtım araçlarının kullanılması, öğretmenler ve öğrenciler arasındaki etkileşimi geliştirecek ve tarih öğretimi bağlamında çeşitli öğrenme

becerilerinin kullanılmasına olanak sağlayacaktır (Güven, Bıkmaz, İşcan ve Keleşoğlu, 2014). Sosyal medya platformları; öğrencilerin, tarihi olayları ve süreçleri daha derinlemesine anlamasına ve tarihe olan ilgilerinin pekişmesine fırsat sunarken; öğretmenler, sosyal medya platformları üzerinden tarihsel kaynakları ve belgeleri paylaşmak suretiyle, öğrencilerin dijital becerilerini geliştirmek ve tarihle ilgili projeleri desteklemek için kullanabilirler (Elbasan, 2019).

Bu bakımdan tarih eğitiminde çevrimiçi platformların, kaynakların ve araçların kullanılması tarih eğitiminde olağanüstü fırsatlar sunmaktadır. İnternet, bilgi ve öğretim materyali kaynağı, iletişim ve etkileşim alanı, üretim ve sergileme alanı, öğretim alanı olması nedeniyle tarih öğretiminde önemli işlevleri yerine getirmektedir (Öztürk, 2012).

Başta tarih eğitimi olmak üzere pek çok faydalı materyal ve görsel kaynağın internet sayesinde ulaşılabilir hale geldiği günümüzde, tarih öğretiminde teknolojinin kullanımı; yapılandırmacı bir eğitim sistemi açısından da önemlidir. Sorgulama, eleştirel düşünme, takım çalışması ve medya okuryazarlığı gibi genel beceriler ile tarihsel düşünme, kronolojik düşünme, eşzamanlı algılama ve tarihsel araştırma gibi alana özgü becerilerin geliştirilmesinde etkili bir şekilde kullanılabilir (Turan, 2012, s. 208). Başka bir ifadeyle öğrenciler tarih eğitiminde sosyal medya ortamından yararlanarak tarih disiplininin özünü, tarihi belge oluşturma mantığını, tarihçilerin tarih yazma sürecini kavrayabileceklerdir. Sosyal medya ortamının eğitim-öğretim sürecindeki öneminin önümüzdeki yıllarda artması ve kullanımının zorunlu hale gelmesi beklenmektedir (Yaylak ve İnan, 2018).

Sonuç olarak, sosyal medyanın tarih öğretimindeki rolü giderek artmaktadır ve bu platformların etkili bir şekilde kullanılması, öğrencilerin tarih bilincini artırabilir ve öğrenmeyi daha ilgi çekici hale getirebilir. Öğretmenler, öğrencilere tarihi olayları, figürleri ve dönemleri daha etkili bir şekilde öğretebilmek için Facebook, Twitter, Instagram gibi sosyal medya platformlarını kullanabilir (Kıcı ve Dilmen, 2014, s. 348). Öğrenciler bu platformlardan tarihle ilgili sayfaları takip ederek güncel bilgilere ulaşabilir ve tarihle ilgili tartışmalara ve sınavlara hazırlık için paylaşım yapan birçok tarih öğretmenin derslerine katılabilirler. Öğretmenler ve öğrenciler, tarihle ilgili içerikleri paylaşma, öğrenme ve tartışma konularında sosyal medyadan faydalanabilirler. Sosyal medyanın tarih öğretimindeki rolü, tarihi bilincin artırılması ve öğrenmenin daha ilgi çekici hale getirilmesi açısından büyük potansiyele sahiptir.

2.5.2. Tarih öğretiminde sosyal medya kullanımının avantajları

Tarih dersleri, eğitimde teknolojinin etkili bir şekilde kullanılabileceği alanlardan biridir. Teknoloji, öğrencilere tarihle ilgili bilgileri daha etkili bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olabilir (Uluçay ve Küçük, 2023, s. 114). Örneğin, dijital arşivler ve tarih veri tabanları, öğrencilere tarihi belgeleri inceleme ve araştırma fırsatı sunar. Bu sayede öğrencilere doğrudan kaynaklara erişim imkânı sağlayarak tarihi olayları daha derinlemesine anlamalarına yardımcı olurken, öğrenciler; tarihi olaylar, kişiler ve dönemler hakkında güncel ve çeşitli kaynaklara ulaşabilme imkânı elde etmiş olurlar. Bu da öğrencilerin öğrenme süreçlerini zenginleştirirken; öğrencilere daha fazla kaynak kullanma olanağı sunar (McGonigle & Eggers, 1998, s. 24).

Öğrencilerin tarihle ilgili konuları tartışmalarına ve paylaşımlarına olanak sağlayan sosyal medya argümanları öğrencilere, tarihle ilgili sorularını sormak, fikirlerini paylaşmak ve diğer öğrencilerle etkileşimde bulunmak için çevrimiçi topluluklara katılabilme imkânı sunarak; öğrenmeyi daha eğlenceli ve etkileşimli hale getirir (Thangiah, 2018, s. 45).

Yapılan araştırmalarda; sosyal medya ortamları üzerinden yapılan çevrimiçi tarih dersleri, öğrencilere esneklik sağlayarak tarih eğitimini daha erişilebilir hale getirdiği, öğrencilerin, kendi hızlarında öğrenme fırsatına sahip olduğu (Öztürk ve Talas, 2015, s. 117), tarih öğretmenlerinin öğrencilerin ilgi alanlarına ve öğrenme stillerine uygun içerikler oluşturmalarına yardımcı olduğu (Sağbaş vd. 2016), öğretmenlere tarihle ilgili kaynakları ve içerikleri hızlıca paylaşma imkânı sağladığı (Demir ve Ceylan, 2023), görsel ve görsel olmayan materyallerin paylaşımını kolaylaştırdığı (Uluçay ve Küçük, 2023, s. 114), öğrenci ve öğretmenler arasındaki iletişimi ve etkileşimi arttırdığı (Gülbahar, Kalelioğlu ve Madran, 2010), tarihi olayları farklı kaynaklardan değerlendirme becerisi kazandırdığı (Barton, Caswell ve Jensen, 2010, s. 229), tarih öğreniminin daha eğlenceli ve keyifli hale gelmesine katkı sağladığı tespit edilmiştir (Okumuş, 2019).

Sosyal medya araçları; öğrencilere, öğretmenlere ve tarih öğrenimine katkıda bulunarak, bu alandaki eğitimi daha verimli ve ilgi çekici hale getirebilir. Ayrıca, interaktif tarih dersleri için dijital eğitim materyalleri ve uygulamalar da geliştirilebilir. Bu materyaller, tarihle ilgili konseptleri daha çekici hale getirebilir ve öğrencilere etkileşimli öğrenme deneyimleri sunabilir.

Öğrenciler, sanal tarih turları veya tarihi simülasyonlar aracılığıyla geçmiş dönemleri deneyimleyebilir, bu da öğrenmeyi daha eğlenceli hale getirebilmektedir (Uluçay ve Küçük,

2023). Tarih derslerinde sosyal medya kullanımı ayrıca tarih konularına olan ilgiyi artırabilir. Tarihçiler, etkileyici hikâyeler anlatarak veya ilginç görsel içerikler paylaşarak takipçilerin ilgisini çekebilir. Buda, tarih öğreniminin daha eğlenceli ve keyifli hale gelmesine katkı sağlar (Okumuş, 2019). Örneğin, sosyal medya platformları aracılığıyla tarihsel bir olayın günümüzdeki yansımalarını incelemek için öğrenci projeleri veya tartışmaları düzenlenebilir. Ayrıca, tarih öğretmenleri, öğrencileri tarihi konuları araştırmaya teşvik etmek ve kendi keşiflerini paylaşmalarını sağlamak için sosyal medyayı kullanabilirler.

Sonuç olarak, sosyal medya, tarih öğretimini daha ilgi çekici ve etkileşimli hale getirebilir, öğrencilere geniş bir kaynak yelpazesi sunabilir ve küresel bir perspektif kazandırabilir. Ancak, doğru kaynakları kullanma, güvenlik ve dengeleme gibi önemli hususlara dikkat edilmelidir. Sosyal medya tarih öğretiminde önemli avantajlar sunar. Öğrencilere geniş kaynaklara erişim, bireyselleştirilmiş öğrenme deneyimleri, etkileşimli projeler, küresel perspektifler kazandırma ve tarihle ilgilenmeyi teşvik etme konularında yardımcı olabilir. Sosyal medya, öğrencilerin öğrenmelerini daha eğlenceli ve ilgi çekici hale getirebilir. Öğretmenler, tarihle ilgili ilginç videolar, tarihçilerin söyleşileri veya sanatsal sunumlar gibi içerikleri paylaşarak öğrencilerin ilgisini çekebilirler. Sosyal medya, tarih öğrenimini etkileşimli bir deneyim haline getirir. Öğrenciler, tarihle ilgili sorularını sormak, düşüncelerini paylaşmak ve diğer öğrencilerle tartışmak için platformları kullanabilirler. Bu, öğrencilerin tarihi konuları daha iyi anlamalarına yardımcı olabilir. Sosyal medya platformları, tarihle ilgili güncel olaylara ve tartışmalara katılma fırsatı sunar. Öğrenciler, tarihi olayların günümüz dünyasındaki etkilerini daha iyi anlayabilir ve tarihle bugün arasındaki bağlantıları kurabilirler. Sosyal medya, öğrencilerin tarihle ilgili güncel konuları takip etmelerini ve tarihi olayların günümüz dünyasındaki yansımalarını anlamalarını sağlayabilir.

2.5.3. Tarih öğretiminde sosyal medya kullanımının dezavantajları

Sosyal medyanın eğitsel kullanımı, öğrenmeyi daha etkili, ilgi çekici ve katılımcı hale getirebilir; ancak bu kullanımın dikkatlice yönetilmesi ve denetlenmesi gerekmektedir (Güneş, 2016).

Tarih öğretiminde sosyal medya kullanımının yararları olduğu kadar hiç azımsanmayacak dezavantajları da vardır. Özellikle internet kullanımının yaygınlaşması ve her yaştan insanın internet ortamında hem içerik üretme hem de bu içerikleri kaynak

sunmadan paylaşması özellikle tarihî konuların da yaygın olarak bu sistem içine dâhil edilmesi eksik ve yanlış bir tarih öğrenimini de beraberinde getiriyor.

Tarih öğretiminde sosyal medya kullanımının en önemli dezavantajlarından biri kaynak denetimi özelliğiyle ilgilidir. Sosyal medya platformları, genellikle kullanıcıların bilgileri paylaşma özgürlüğünü teşvik eder ve bu, tarihle ilgili bilgilerin kaynaklarının belirsizliğine yol açabilir (Okumuş, 2018). Tarih öğrenimi, güvenilir kaynaklara ve doğru bilgilere dayalı olmalıdır. Ancak sosyal medyada, öğrenciler sıklıkla hangi kişinin veya kurumun bilgiyi paylaştığını veya nereden geldiğini belirlemekte zorlanabilirler.

Tarih derslerinde öğrencilere tarihi bilgi ve belgelerin belirli kaynaklarla sunulması oldukça önemlidir. Aksi takdirde, zamandan çok önce meydana gelen olayların, görüntü ve kanıt sunulmadan soyut olarak anlatılması, derse beklenen ilginin olmamasına ve istenilen başarının sağlanamamasına neden olabilir (Demircioğlu, 2007). Öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkileyebilir. Öğrenciler, tarihle ilgili derinlemesine araştırma yapmak yerine kısa metinler ve görsellerle yetinme eğiliminde olabilirler (Çakır, 2017).

Sosyal medya platformlarında paylaşılan tarihle ilgili bilgilerin doğruluğu sıklıkla sorgulanabilir. Yanlış veya çarpıtılmış bilgilere maruz kalmak, öğrencilerin yanlış bilgilere dayalı tarih anlayışına sahip olmalarına neden olabilir. Sosyal medya platformlarında paylaşılan tarihle ilgili bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliği sıklıkla sorgulanır (Türkoğlu, 2018). Birçok kişi kendi görüşlerini veya yanlış bilgileri paylaşabilir, bu da öğrencilerin yanıltıcı veya eksik bilgilere maruz kalmasına neden olabilir.

Sosyal medya platformlarında paylaşılan tarihle ilgili bilgilerin doğruluğu sıklıkla sorgulanabilir. Yanlış veya çarpıtılmış bilgilere maruz kalmak, öğrencilerin yanlış bilgilere dayalı tarih anlayışına sahip olmalarına neden olabilir. Sosyal medya platformlarında paylaşılan tarihle ilgili bilgilerin doğruluğu ve güvenilirliği sıklıkla sorgulanır (Türkoğlu, 2018). Sosyal medyanın dikkat dağıtıcı özelliği, öğrencilerin odaklanma becerilerini olumsuz etkileyebilir. Sürekli olarak güncellenen içerikler, öğrencilerin derinlemesine tarih araştırması yapma veya uzun süreli düşünme becerilerini zayıflatabilir (Uluçay ve Küçük, 2023). Bu nedenle, sosyal medyanın bilinçsiz bir şekilde kullanımı sınıf içi derslerde veya tarih derslerinde odaklanmayı zorlaştırabilir ve dikkat dağınıklığına yol açabilir. Ayrıca, sürekli online etkileşimde olmak, öğrencilerin geleneksel öğrenme yöntemlerine olan ilgilerini azaltabilir. Öğrencilerin derinlemesine öğrenmelerini engelleyebilir ve doğru bilgilere ulaşmalarını zorlaştırabilir (Sağbaşı vd., 2016). Karmaşık konuları anlama, çeşitli

perspektifleri inceleme ve olayların neden-sonuç ilişkilerini anlama gereksinimini ve bu tür becerileri teşvik etmekten uzak olabilir (Elbasan, 2019).

Tarih öğretiminde sosyal medya kullanımının dezavantajlarından biri de, bağımlılık özelliğidir. Sosyal medya, öğrencilerin sınıf içi tarih öğrenimini olumsuz etkileyebilir, çünkü fazla kullanımı sosyal izolasyona neden olabilir. Sosyal medya platformları, genellikle öğrenciler arasında etkileşimi teşvik edebilir; ancak bu etkileşim bazen tarih öğrenimi üzerinde olumsuz etkilere neden olabilir (Köse ve Elçi, 2021). Öğrenciler, sınıf içi derslere veya tarihle ilgili konulara daha az zaman ayırarak, sosyal medyada arkadaşlarıyla vakit geçirmeye daha fazla odaklanabilirler. Öğrenciler, tarihle ilgili konuları öğrenmeye çalışırken, sosyal medyadaki sürekli bildirimler ve içeriklerle öğrencilerin dikkatleri kolayca dağılabilir. Sosyal medya, zamanlarını verimli bir şekilde kullanmalarını engelleyebilir ve tarih öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyebilir (İşman ve Albayrak, 2014). Ayrıca, sürekli sosyal medya kullanımı, derinlemesine araştırma ve tarihle ilgili kaynakları inceleme fırsatlarını azaltabilir. Bu nedenle, tarih öğretiminde sosyal medyanın bağımlılık özelliği, öğrencilerin dikkatini dağıtarak öğrenme süreçlerini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, sosyal medya, olumsuz sosyal etkileşimlere veya tartışmalara da yol açabilir, bu da öğrencilerin derslere olan ilgilerini azaltabilir. Eğitimciler, bu durumu ele almak için öğrencilere dikkat dağıtıcı etkilere karşı direnç geliştirmeleri ve öğrenme ortamlarını daha az dikkat dağıtıcı hale getirmeleri konusunda rehberlik etmelidirler.

Sosyal medyanın tarih öğretiminde kullanımının dezavantajlarından bazıları derlenecek olunursa:

1) *Bilgi Kalitesinin Düşmesi*: Tarih öğreniminin temelinde doğru ve güvenilir kaynaklara dayalı olması gerektiği göz önüne alındığında, sosyal medyanın bu açıdan bilgi kalitesini düşürebileceği

2) *Dikkat Dağıtıcı Olması*: Sosyal medya, öğrencilerin dikkatini dağıtabilir. Sınıf içi derslere veya tarih kitaplarına odaklanmak yerine, sürekli bildirimler ve içerik paylaşımları nedeniyle dikkatlerinin dağılmasına yol açabileceği

3) *Bilgi Filtresizliğinin Fazla Olması*: Sosyal medya, tarihle ilgili bilgilerin filtrelenmeden geniş bir kitleye ulaşmasına olanak tanır. Bu, yanlış veya yanıltıcı bilgilerin kolayca yayılmasına yol açabilir.

4) *Kaynak Denetiminin Yetersiz Olması*: Sosyal medyada paylaşılan tarih bilgilerinin kaynakları sıklıkla belirsiz olabilir. Bu durum, yanlış veya yanıltıcı bilgilere maruz kalma riskini artırabilir.

5) *Bağımlılık Riskinin Fazla Olması*: Bağımlılık, öğrencilerin ders çalışma sürelerini kısaltabilir ve dikkatlerini dağıtarak öğrenmeyi zorlaştırabilir.

6) *Sosyal Etkileşim*: Öğrenciler, sınıf içi derslere veya tarihle ilgili konulara daha az zaman ayırarak, sosyal medyada arkadaşlarıyla vakit geçirmeye daha fazla odaklanabilirler. Ayrıca, sosyal medya, olumsuz sosyal etkileşimlere veya tartışmalara da yol açabilir.

Sonuç olarak, tarih öğretiminde sosyal medyanın dezavantajları, bilgiye erişimi kolaylaştırırsa da derinlemesine öğrenmeyi zorlaştırabilir, bilgi güvenilirliği konusunda sorunlar yaratabilir ve öğrencilerin derslere odaklanmalarını engelleyebilir. Bu nedenle, öğretmenlerin sosyal medyanın kullanımını dikkatlice yönlendirmesi ve dengeli bir şekilde entegre etmesi önemlidir, böylece öğrencilerin tarih öğrenme deneyimleri olumsuz etkilenmez.

2.6. İlgili Araştırmalar

Castillo, Mendoza ve Poblete (2011), Twitter üzerinden popüler bir mikroblog hizmeti olarak paylaşılan haberlerin güvenilirliği analiz etmiş; Twitter’da yayınlanan mesajların yanlış bilgilendirme ve yanlış söylentilerin yayılmasına sebep olduğu tespit etmişlerdir.

Dikme (2013), çalışmasında katılımcıların çoğunluğunun sosyal medya ile yoğun ilgili ve aktif kullanan bireyler olduğu ve çoğunluğunun Facebook’u diğer sosyal ağlara göre fazla takip ettiği saptanmıştır.

İli (2013), sosyal medyanın kişiliklere, zamana, mekâna, içeriğe göre değişen etkilerinin olduğu, sosyal medya kullanımının kişiler arasında sosyal etkileşimi artırdığı gibi aynı zamanda, zayıflatıcı etkisi bulunduğu, kolay ve hızlı bir iletişim sağlaması yönünden insanların birbirleri ile etkileşimini olumlu hale getirdiği, sürekli bu platformların kullanması bağımlılığa yol açacağı için insanların çevresi ile iletişimlerinin azaltması yönünde olumsuz sonuçlar doğurabileceği belirlenmiştir.

Paulsen ve Takke (2013), Facebook gibi sosyal ağların, eğitimde işlevinin çok önemli olduğu ve sosyal medyanın eğitim alanında kullanılmasının büyük bir potansiyeli olduğunu ortaya koymaktadır.

Menteşe (2013), idareci ve öğretmenlerin branş, yaş ve kıdemlerine göre sosyal medya ve araçlarını eğitimde kullanılmasına ilişkin görüşleri arasında farklılıklar bulunmuştur.

Kıcı ve Dilmen (2014) Sosyal yazılım programlarının yaşam boyu eğitim ihtiyacını karşılamak için gerekli teknik özelliklere sahip olduğu gerekse bireylere sunduğu iletişim ve etkileşim imkânları nedeni ile kullanılabilir olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca Sosyal medya uygulamalarının problem çözme ve işbirlikli öğrenme becerilerinin desteklenmesi amacıyla kullanılabileceği vurgulanmıştır.

Sarıçam (2015), öğrencilerin okul dışında kullanmış oldukları sosyal medyanın, Dil ve gramer dersleri olan Türkçe ve Yabancı Dil ders başarılarına az da olsa olumsuz yönde etki ettiği, Sosyal ve Fen Bilimlerinde ders başarılarında bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Bedir (2016), öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi, okul türü, sosyal medya uygulamalarına üye olup olmama, sosyal medyayı kullanma süresi, sosyal medyayı kullanma sıklığına göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Yaylak ve İnan (2018), sosyal medya ortamlarının gelecek yıllarda eğitim-öğretim süreçlerinde öneminin artacağı, sadece bilgi okuryazarlığının gelişimi ve çağın ihtiyaçları değil, aynı zamanda mesleki gelişim ve eğitim-öğretim süreçlerine katkısı da dikkate alınarak öğretmenlerin sosyal medya eğitimi alması gerektiği sonucuna varmaktadır.

Şimşek ve Yalı (2019), nın yaptığı çalışmada internet kaynaklı medyada üretilen tarihsel bilginin doğruluğunun denetlenmemesiyle ortaya çıkan ve toplumsal ayrışmalara yol açan bilgi kirliliğine yer verilmiştir.

Okumuş (2019)'un yaptığı çalışmada; tarih öğretmenlerinin sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanımına ilişkin görüşlerine odaklanılmıştır. Sosyal medya ortamlarının tarih derslerinde kullanımının faydaları olduğu, ancak bunun sosyal medya ortamlarının kullanımına yönelik örnek uygulama ve etkinlik geliştirilerek daha kullanılabilir hale getirilebileceği sonucuna varılmıştır.

Elbasan (2019), internetin etkileşim özelliği sayesinde öğrenmeye katkı sağladığı, sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımların doğru ve güvenilir olması şartıyla sosyal bilgiler derslerinde materyal olarak kullanılabileceğini, sosyal medyadaki tarihle ilgili paylaşımların kaynağının belirtilmesi ve kaynakça eklenmesi şartı ile doğru ve güvenilir olabileceği sonucuna varmıştır.

Duran ve Bayar (2020), sosyal medyanın doğru kullanımında eğitimde kolaylığı sağlayacağı, yanlış kullanımda ise eğitime ciddi zararlar vereceği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medyada etkili bir eğitim yapılabilmesi için öğretmenlere büyük sorumluluklar düştüğü vurgulanmıştır.

Köse ve Elçi (2021), sosyal medyanın öğrenim ve öğretim amaçlı kullanılabileceği, ancak bunu engelleyebilecek durumların belirlenip düzenlenmeler yapılması gerekliliği ön plana çıkmıştır.

Uluçay ve Küçük (2023), teknoloji merkezli tarih öğretiminde; bilgilerin daha kalıcı olduğu, öğrencilerin tarih derslerinde daha etkileşimli olduğu ortaya çıkarken; bunun yanında tarih derslerinde kullanılacak olan teknolojik araçların derse entegre edilmesi ve öğretmenlerin bu uygulamaları kullanmaları için gerekli altyapıyla donatılması sonucuna varmıştır.

BÖLÜM III. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Popüler tarihçilerin takipçilerinin sosyal medyadaki takipçilerinin tarih öğrenimi ile ilgili düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla yürütülen bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Nitel araştırmalar, sosyal olguları bağlı bulundukları ve içinde yer aldıkları ortamda doğal görünümleriyle gözlem, görüşme ve/veya belgeleri değerlendirmek yoluyla bilgi edinme ve bu bilgilerin analiziyle kuram geliştirme çabası olarak ifade edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Nitel araştırmalarda, çalışma grubunun araştırılan konu hakkında bilgi, algı, tutum, deneyim ve değerlendirmeleri incelenmektedir (İslamoğlu, 2011).

Araştırmada, popüler tarihçilerin takipçilerinin sosyal medya üzerinden tarih öğrenme amaçları, popüler tarihçilerin sosyal medya üzerinden tarih paylaşımı yaparken nelere dikkat ettiği, takipçilerin hangi amaç doğrultusunda popüler tarihçileri takip ettiği, takipçilerin tarihçileri takip etme kriterleri ve sosyal medyadan tarih öğrenmeye bakış açıları incelenmeye çalışılmıştır. Böylece, kullanıcı deneyimlerinden hareketle sosyal medya ortamlarında tarih öğrenimi hakkında durum ortaya konulacaktır. Araştırmanın deseni bu yönüyle nitel durum araştırmasıdır. Durum araştırmaları bir veya birden fazla durumun derinlemesine analiz edildiği bir süreçtir (Creswell, 2013, s. 104). Sosyal medyanın tarih öğrenimindeki rolü popüler tarihçilerin takipçilerinden hareketle incelenmeye çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2023 yılı içerisinde popüler tarihçilerin takipçilerinden seçilen 52 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcılar, katılımcıların büyük bölümünün birden fazla sosyal medya platformu kullanıcısı olması ve araştırmaya pratiklik kazandırması gerekçeleri ile “Youtube” ve “Instagram” kullanıcıları arasından kolay ulaşılabilir durum örneklemesine (bkz. Yıldırım ve Şimşek, 2008) göre seçilmiştir. Katılımcıların seçiminde katılımcıların sosyal medyayı aktif kullanım durumları ve cinsiyet dengesi gözetilerek gerçekleştirilmiştir. Katılımcı büyüklüğünün belirlenmesinde veri doygunluğu esas alınmıştır. Araştırma sürecinde 12 katılımcı ile yüz yüze, 40 katılımcı ile de online olarak görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubuna ilişkin tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de, çalışma grubunun günlük sosyal medya kullanımını içeren bilgiler ise Tablo 2’de sunulmuştur:

Tablo 3.2.1. Çalışma Grubuna İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Özellik	Değer	F	%
Cinsiyet	Kadın	24	46,15
	Erkek	28	53,85
Medeni Durum	Evli	30	57,69
	Bekâr	22	42,31
Meslek Türü	Özel	24	46,15
	Kamu	10	19,23
	Öğrenci	18	34,62
Yaşadıkları Yer	Büyükşehir	20	38,46
	İl	18	34,62
	İlçe	14	26,92

Tablo 3.2.1 incelendiğinde; çalışma grubunun cinsiyete göre yaklaşık % 46'sı kadın, %54'ü erkek; medeni duruma göre % 57'si evli, % 42'si bekâr şeklinde dağılım gösterdikleri görülmektedir. Diğer taraftan, çalışılanların meslek türü açısından %49,15'i Özel Sektör, %19,23'ü Kamu, %34,62'sini de öğrenciler oluşturmaktadır. Yaşanılan yer bakımından da %38,4'ü büyükşehir, %34,6'sı il, % 26,9'u ilçe şeklinde dağılım gösterdiği görülmektedir.

Tablo 3.2.2. Sosyal Medyayı ne Sıklıkla Kullanıyorsunuz?

Tema	Alt Tema	Kişiler	F	%
Günlük Sosyal Medya Kullanım sıklığı	3 ve üzeri	K3,K4,K8,K10,K16,K18,K19,K25, K26,K28,K31,K35,K36,K37,K40, K41,K43,K45,K46,K47,K48,K51, K52	24	46
	2 Saat	K1,K2,K7,K11,K12,K14,K15,K17-K20,K21,K23,K27,K29,K33,K34-K38,K42,K44,K49,K50	20	39
	1 Saat	K5,K6,K8,K10,K24,K30,K32,K39	8	15
Toplam			52	100

Tablo 3. 2. 2' de katılımcıların günlük sosyal medya kullanım süreleri verilmiştir. Konu hakkında 8, 27 ve 30 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir.

K-8 *“Günlük 3 saatten fazla bir zaman ayırıyorum. Özellikle geceleri daha çok kullanıyorum. Zaten bir sürü sosyal medya kanalı kullanıyorum biraz ona biraz buna derken zaman su gibi akıp gidiyor.”* K-27 *“ Arkadaşlar ne paylaşmış, dünyada neler oluyor, ikide ben paylaşım etkileşim yapayım derken ortalama 2 saate yakın zamanımı ayırıyorum sanırım.”* K-30 *“Eskiden çok fazla kullanıyordum birkaç yıldır çalışma hayatına başladım ve evlendim bundan dolayı sosyal medya ya ayıracak çok fazla zamanım kalmıyor ortalama 1 saat civarında gündemi takip etmek için kullanıyorum.”*

Ortaya çıkan verilere bakıldığında katılımcıların zamanlarının büyük bir kısmını sosyal medyada geçirdikleri gözlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan ve açık uçlu soruları içeren “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Görüşme, araştırılan konu hakkında bireyin yaşamışlıkları, farklı deneyimleri, tutumları, düşünceleri, niyetleri, yorumları, zihinsel algıları ve tepkileri gibi gözlenemeyen bilgilere ulaşılmasına fırsat sağlar (Bengtsson, 2016; Seidman, 2006). Bu anlamda araştırmada görüşme yönteminin güçlü yanlarından istifade etme düşüncesi vardır. Görüşme forumunun içerdiği sorular araştırmanın hedeflerine hizmet edecek şekilde ve genelden özele doğru bir anlam dizgisi içinde düzenlenmiştir. Görüşme soruları ilgili literatür göz önüne alınmış ve alanyazındaki kavramsal çalışmaların incelenmesinden sonra taslak form oluşturulmuştur. Taslak formun anlaşılabilirliği ile 7 katılımcı ile ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulama sonrasında formdaki bazı sorular revize edilmiştir. Ön uygulamadan sonra düzenlenen taslak form 3 alan eğitim uzmanına, 1 araştırma yöntemleri uzmanına gösterilmiş ve eleştiriler dikkate alınarak forma son şekli verilmiştir. Hazırlanan form iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin bazı tanımlayıcı sorular sorulmuştur. İkinci bölümde de araştırma konusu ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında katılımcılardan toplanan veriler içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. İçerik analizi; nesnel, ölçülebilir, doğrulanabilir bilgilere ulaşmak amacıyla doküman, metin ve evrak gibi pek çok farklı materyali belli kurallar dâhilinde (örnekleme, kodlama, kategori vs.) analiz etmeyi amaçlayan nitel araştırma yöntemi içerisinde yer alan

bir tekniktir. İçerik analiziyle metin içerisinde belirli kelimelerin ve kavramların varlığı tespit edilerek, bunlar arasındaki ilişkiler ve anlamlar analiz edilerek metnin vermek istediği bildiri hakkında çıkarım yapılmaya çalışılmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012). Veriler Şubat-Aralık 2023 döneminde toplanmış, 38 katılımcı ile yapılan görüşmeler görüntülü ve sesli olarak kayıt altına alınmış ve daha sonra Microsoft Word programı aracılığıyla dökümleri yapılmıştır. 14 katılımcı ile yapılan görüşmeler Google Formlar aracılığıyla gerçekleştirilmiş ve katılımcılar formda yöneltilen soruları cevaplayarak katılım sağlamışlardır. Bu süreçte katılımcılardan elde edilen veriler üzerinde yapılan incelemelerle katılımcıların vermek istediği mesajlar ilgili kategoriler belirlenerek bir araya getirilmiş ve araştırma soruları çerçevesinde temalar oluşturulmuştur. Raporlama aşamasında ortaya çıkan kategorileri ve temaları örnekleyecek katılımcı ifadelerine yer verilmiştir.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik, ölçme aracının bireyin ölçülmek istenen özelliğini diğer özelliklerini katmadan, ne derece ölçebildiğine göre belirlenir. Başka bir deyişle geçerlik, amaçlanan ölçmenin gerçekleştirilebilme derecesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Diğer yandan araştırmanın bulgularının da gerçek dünya ile olan gerçeklik bağı iç geçerlik sağlamasında bir şarttır (Merriam, 2013). Sonuçların inandırıcılığı, bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilir. Geçerlik ve güvenirlilik bu açıdan araştırmalarda en yaygın kullanılan iki ölçüttür. Nitel araştırmalarda güvenirlilik; herhangi bir veri toplama aracının özelliğinin, her uygulandığında aynı sonucu verebilmesi ile belirlenmektedir. Diğer bir deyişle elde edilen kod ve verilerin farklı kişilerce aynı şekilde anlamlandırmasıyla ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Araştırma sürecinde nitel araştırma kapsamında bazı güvenirlilik ve geçerlik önlemleri alınmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında uzman görüşü alınmış hazırlanan formla ilgili pilot uygulama yapılmıştır. Katılımcılar konu ile ilgili kişiler arasından seçilmiştir. Görüşme sırasında katılımcılarla araştırmacının tuttuğu notlar üzerinden bir değerlendirme yapılmış ve ham veriler genel olarak görüşmenin hemen akabinde döküm haline getirilmiştir. Dökümler üzerinde farklı zamanlarda tekrar incelemeler gerçekleştirilmiş ve ortaya çıkan farklar konusunda alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Hem ham verilerin dökümünde hem de analiz sonucunda katılımcılara bilgi verilmiş ve ortaya çıkan durum teyit edilmiştir. Dökümlerden hareketle ortaya çıkan durum katılımcı görüşleri ile örneklendirilmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, katılımcıların düşünceleri doğrultusunda araştırma amacı doğrultusunda katılımcıların sosyal medyaya, takip ettikleri popüler tarihçilere ve popüler tarihçilerin paylaşımlarının tarih öğrenimine katkısı bağlamında ortaya çıkan düşüncelere yer verilmiştir.

4.1. Katılımcıların Sosyal Medya Hakkındaki Düşünceleri

Araştırmanın birinci alt problemi olan katılımcıların Sosyal Medyanın Neliğine Dair Düşünceleri olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda Katılımcıların sosyal medya kullanımı hakkındaki görüşleri sorusu sorulmuş ve katılımcıların yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4.1.1. Katılımcıların Sosyal Medya Kullanımı Hakkındaki Görüşleri

Alt Tema	Kişiler	f	%
Sosyalleşme Ortamı	K1,K2,K3,K7,K9,K10,K11, K12,K13,K14,K16,K17,K18,K20, K21,K22,K24,K25,K26,K28 K30, K32,K33,K34,K38,K41,K43,K44, K48, K49,K51,K52.	32	20
Anlık/Günlük Paylaşım Yapma	K1,K2,K3,K4,K7,K9,K10,K11,K12, K13,K14,K16,K17,K18K19,K20,K21,K24, K25,K26,K28,K33 K36,K37,K38,K41, K42,K45,K46,K47,K49.	30	19
Zaman Kaybı	K4, K7,K9,K10,K11,K12,K13,K14,K16, K17,K18,K20,K21,K22,K24,K25,K26, K28,K33 K36, K37,K39,K40,K41,K43, K46,K48,K49,K50.	29	18
Bağımlılık	K6,K7,K8,K10,K13,K15,K17 K22,K23,K24,K25,K26,K28,K29 K32,K33,K34,K35,K37,K39,K40, K41,K43,K46,K48,K49,K50.	27	17
İletişim Ortamı	K1,K2,K3,K7,K9 ,K11,K12 K13,K17,K18,K20 ,K22,K24,K26, K28,K33 K35,K37,K39,K40, K41,K43,K46,K49,K51,K52.	26	15
Bilgi Kaynağı	K3,K4,K6,K14, K15,K23,K24,K26, K28,K30,K35, K38, K41,K43, K45 K49,K51,K52.	18	11
Toplam		162	100

Katılımcıların Sosyal Medya hakkındaki düşünceleri Tablo 4.1.1’de verilmiştir. Buna göre katılımcıların Sosyal medya hakkındaki düşüncelerinin “olumlu” ve “olumsuz” boyutu ortaya çıkmıştır. “Sosyal Medya” ile ilgili bazı katılımcılar sosyalleşme ortamı, anlık /günlük paylaşım yapma, arkadaşlarla iletişim kurma ve bilgi kaynağı olması bağlamında sosyal medyanın olumlu boyutlarını ön plana çıkarırken; bazı katılımcılar ise zaman kaybı ve bağımlılık bağlamında sosyal medyanın olumsuz boyutlarını ön plana çıkarmıştır. Katılımcıların neredeyse tamamı sosyal medyanın hem olumlu yönüne hem de olumsuz yönlerine vurgu yaptıkları belirlenmiştir.

Konu hakkında sosyal medyanın olumlu ve olumsuz yanları olduğu görüşünü belirten 4, 13, 17 ve 49 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-4 *“Bence sosyal medyanın hem olumlu tarafı hem de olumsuz tarafı var, alında nasıl kullandığın önemli. Genel hakkında yorum yapmayayım ancak ben çok fazla kullandığım için işte bir konu hakkında bilgi sahibi olmak, arkadaşlarla iletişim kurup onlarla muhabbet sohbet etmek birbirimize faydalı faydasız videolar gönderme bunun dışında çok fazla paylaşım yapıyorum ama sıkıntısı telefon elimde kim paylaşımlarıma baktı diye saatlerce elimden düşürmüyorum. Yediden yetmişe herkesin elinde muazzam denetimsiz ortam at izi it izine karışmış açıkçası.”*K-13 *“Günümüzde sosyal medya çok az miktarda öğretici, biraz eğlendirici ancak çoğunlukla zaman kaybı.”* olarak nitelendiriyor. K-17 ise: *“Ben yararlı buluyorum aslında hangi amaçla kullandığınıza göre değişir. Yararlı şeyler için kullanıldığında faydalı olduğunu düşünüyorum. Bilinçli bir şekilde kullanıldığında, bilgiye ulaşım, anlık haberlere ulaşma bakımından önemli. Ancak kantarın topuzu kaçınca zaman kaybettiriyor. Burada önemli olan şey kişinin kendini bilmesidir.”* diyerek aslında sosyal medyanın hangi amaçla kullanıldığını kişilerin tercihi belirliyor sonucu ön plana çıkıyor. K-49 ise : *“Sosyal medyayı yoğun bir şekilde kullanan biri olarak şunları söyleyebilirim: Sosyal medyayı doğru kullanmak önemli yani örneğin facebook arkadaşlık sitesi tamam güzel eski arkadaşlarını bul tanış ama amacı dışında kullanılıyor. Diğer sosyal medya kanalları da öyle yani bütün milli manevi değerlerimizi yok etmeye başladı. İşin kötü tarafı bu artık normalleşti toplumda. O yüzden kullanmama rağmen faydalı görmüyorum.”* diyerek aslında her ne kadar sosyal medya ihtiyaç doğrultusunda kullanılsa da bir yerden sonra amacı dışında kullanımların ortaya çıktığı sonucuna ulaşılıyor.

Konu hakkında sosyal medyanın sadece olumlu olduğu görüşünü belirten 1 ve 45 numaralı katılımcının görüşü ise şu şekildedir:

K-1 “Yararlı şeyler açısından kullanıldığında çok yararlı bir araç olduğunu düşünüyorum. Bilinçli şekilde kullanıldığında bilgilere ulaşım, yaşadığımız ülkede meydana gelen durumlardan haberdar olmak gibi pek çok yararlı noktası olduğunu düşünüyorum.” K-45 ise : “Sosyal medya aslında bence son yüzyılın en önemli icadı, kişisel paylaşımlar sosyalleşme ne bileyim işte bilgiye ulaşma boş zamanlarını değerlendirme açısından kişinin kendine yetebileceği bir araç. Sadece şöyle bir önerim olabilir 60 yaş üstüne yasaklansın.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Konu hakkında sosyal medyanın sadece olumsuz yanları olduğu görüşünü belirten 10 ve 50 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-10 “Gereksiz, faydası ve zararının yararından fazla olduğunu düşünüyorum. Özellikle küçük yaşta internet kullanımının arttığını da düşünürsek kesinlikle önlem alınmalı. ”K50 ise: “Son birkaç yıldır aşırı zararlı olmaya başladı. Hani bir şey ilk çıktığında masumdur, ortama göre hareket eder ancak güç kazandıkça zamanla ortamı ele geçirir. Sosyal medya da öyle ilk zamanlar kullanıcılar masum ya da masum gibi gözükerseniz paylaşım yapıp veya paylaşımları takip ederken zamanla kimin ne yaptığının belli olmadığı bir alana dönüşmeye başladı. Hele bir de pazarlama alanına dönüştü kimin neyi pazarladığı belli değil.” şeklinde görüşlerini bildirmişlerdir.

4.2. Katılımcıların Sosyal Medya Üzerinden Tarih Öğrenimine İlişkin Görüşleri

Katılımcılara sosyal medya üzerinden “Tarih Öğrenimi” hakkında düşünceleri sorulmuş ve elde edilen cevaplar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4. 2. 1. Katılımcıların Sosyal Medya Üzerinden “Tarih Öğrenimi” Hakkında Görüşleri

Alt Tema	Kişiler	f	%
Geniş kitlelere ulaşma	K1,K2,K3,K5,K7,K10,K12,K15,K19-K22,K23,K24,K25,K26,K27,K29,K30-K31,K33,K34,K35,K36,K38,K40,K41-K42,K43,K44,K45,K51,K52.	31	32
Bağımlılık	K1,K6,K7,K8,K10,K13,K15,K17 K22,K23,K24,K25,K26,K28,K29 K32,K33,K34,K35,K37,K39,K40, K41,K43,K45,K46,K48,K49,K50.	29	40
Kitap okumaktan uzaklaştırma	K1,K3,K6,K8,K10,K12,K13-K15,K20,K24,K25,K27,K28,K29-K31,K33,K35,K37,K38,K39,K40-K41,K49,K50,K51,K52.	26	37

Alt Tema	Kişiler	f	%
Ekonomiklik/zaman ve mekân sınırlamasının olmaması	K1,K4,K5,K9,K11,K12,K14,K15, K16,K17,K19,K20,K22,K23,K24, K25,K29,K31,K34,K38,K43, K44,K45,K46,K49,K52.	26	27
Görsel, kalıcı öğrenme	K2,K3,K4,K5,K7,K9,K12,K13,K16, K19,K21,K25,K26,K29,K30,K31,K32 K36,K37,K41,K47,K51,K52.	23	23
Tarihi Bilgileri Zenginleştirme	K3,K4,K5,K14, K15,K23,K24,K26, K27,K30,K35, K38, K40,K47, K45 K49,K51,K52.	18	18
Fiziki altyapı	K6,K10,K14,K15,K18,K20,K23,K29,K30, K31,K36,K39,K41,K49,K50,K51,	16	23
Toplam		169	100

Katılımcıların sosyal medya üzerinden “Tarih Öğrenimi” hakkında görüşleri Tablo 4.2.1’de verilmiştir. Katılımcılar; geniş kitlelere ulaşma, ekonomiklik, görsel kalıcı öğrenmeler, birçok kaynağı bir arada kullanma imkânı tanınması ve tarih bilgilerini zenginleştirme bağlamında olumlu avantajlar sağlar görüşler belirtmişken; diğer yandan sosyal medya bağımlılığı, kitap okumaktan uzaklaştırma, fiziki altyapının yetersizliği gibi dezavantajları olduğunu da ifade etmişlerdir.

Günümüzde özellikle internet ve buna bağlı olarak gelişen platformların eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılmasını kaçınılmaz bir hale getirmiştir. Katılımcılarda bundan hareketle görüşlerinde internet ortamlarının birçok alanda olduğu gibi tarih öğretiminde de etkili ve verimli bir şekilde kullanılabileceğini belirtmekle beraber; Olumlu görüş bildirenlerinde aralarında olduğu bazı kullanıcılar ise bu ortamların bilinçsiz ve amacı dışında kullanımlarının dezavantaja dönüşeceğini vurgulamışlardır.

Katılımcılardan olumlu ve avantaj sağlar diyen 2,16, 19, 21 ve 33 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-2 “Tarih videoları, tarihi belgelere ulaşım noktasında soruların cevaplarına erişilebilme hususunda yardımcı olduğunu düşünmekteyim.” K-16 ise: “Belli bir plan program dâhilinde olursa işe yarayacağını düşünüyorum, özellikle zamandan ve mekândan tasarruf sağlar. Kısaca eğitim her yerde mottosu uygulanır.” şeklinde görüşünü beyan etmiştir. K-19 ise: “Bir bilgi paylaşımı kısa bir video güzel bir hikâye gibi ilgi çekici görsel ve işitsel materyal ile ilgili katkı sağladığını düşünüyorum.” şeklinde sosyal medyanın

olumlu yanlarına vurgu yaparken; yine aynı şekilde K-21’de “*Tarihin ilgi çekiciliğini arttırmak olarak sosyal medya araçlarını özellikle görsel işitsel kaynaklara ulaşma, zamandan tasarruf ve sadece okulda ki gibi bir sınıfa değil belki yüzlerce kişiye ulaşabilir olması bakımından faydalı buluyorum.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Konu hakkında K33’te “*Sosyal medyanın tarih öğretimi için kullanılmasının birçok avantajı olduğunu düşünüyorum. Zaman ve mekân sınırlaması yok istediğiniz yerden istediğiniz zaman dersinizi yapabilirsiniz. Neredeyse bütün kaynaklara görsel bir biçimde ulaşıyorsunuz. Öğrenciler kendi bilgilerini yaparak-yaşayarak oluşturuyorlar. Bu kaynaklar kâğıt, emek, zaman israfını önler.*” diyerek; sosyal medya mecralarının tarih öğrenimine birçok şekilde katkı sağlayacağı bağlamında olumlu görüşlerini ifade etmiştir.

Katılımcılardan sadece olumsuz görüş belirten ve dezavantajlı diyen 6 ve 10 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-6 “*Her ne kadar yeni bilgiler öğrenmiş olsam da kalıcı olmuyor. Ayrıca yanlış bilgi öğrenimi konusunda da son derece tehlikeli.*” K-10 “*Sosyal medya özellikle tarih açısından bilgi kirliliğinin çok olduğu bir platform. Eğer kullanıcı sosyal medyadan aldığı bilgiyi gerekli kaynaklar üzerinden araştırmadan bunu doğru kabul ederse ve bunu diğer kullanıcılara yayarsa önü alınmaz bir bilgi kirliliğine sebep oluyor bu da özellikle gençler üstünde tarihteki önemli kişiler ve olaylara karşı nefret yanlış bilgiye sebep oluyor. Geniş kitlelere hitap etmesi de bu sıkıntıları daha da büyütür.*” şeklinde olumsuz görüşlerini bayan etmiştir.

Katılımcılardan hem olumlu ve avantaj sağlar diyen, hem de dezavantajlarının da göz ardı edilemeyeceğini belirten 15, 41,49 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir.

K-15 “*Maalesef ülkemizde insanlar her duyduğuna inandığı için tarihi dizilerden dahi öğrenmektedir. Dolayısıyla sosyal medyadan tarih öğrenimi yapmak için önce bunun eğitiminin verilmesi gerektiğini düşünüyorum sosyal medya üzerinden yapılan öğrenim denetlenebilirse geniş kitlelere ulaşır buda birçok kişinin tarih öğrenmesine katkı sağlar ki buda süper olur. Ancak bizim ülkede bunun yapılabileceğini düşünmüyorum bundan dolayı popüler olmaktan bilgi kirliliğinden başka bir işe yaramaz. Kullanıcıları da pek çok kişiyi olumlu olumsuz etkilemektedir.*” K-41 ise: “*Sosyal medyadan tarih eğitimi tarihi geniş kitlelere yaymak ve özellikle Türkiye’de idol olan tarihçiler tarafından yapılması tabii ki katkı sağlar. Aslında bunun örneklerini özellikle KPSS sınavlarına öğrenci hazırlayan birkaç tarih öğretmeni yapmaktadır. Zamandan mekândan ve ekonomik olarak birçok*

kişinin tarih öğrenmesini kolaylaştırmaktadır ki bu açıdan önemi. Ancak bunun şova dönüştürülmesi, olmayan şeyleri olmuş gibi anlatarak bilgi kirliliğine neden olması ve para ya çevrilmesi geri dönülemez sıkıntılara yol açacağını düşünüyorum.” Şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. K-49 “Sosyal medya üzerinden tarih öğrenme günümüzde büyük bir sorun ve çok fazla bilgi kirliliği mevcut. Tarih alanı herkesin bir fikre sahip olduğu bir alan olduğu için, undan dolayı herkes görüşlerini rahatlıkla ve sorumsuzca beyan edebilmekte, bu ise büyük sorunları beraberinde getirebilmektedir. Bunun yanında sosyal medyadan yapılacak bir tarih dersinde ki yapanlar var öğrencilerin görsel işitsel birçok kaynağa rahatça ulaşabilmesini sağlayan, objektif bir şekilde eğitimini veren hocalar hem kişilerin tarih bilgilerini geliştirir ve kalıcı öğrenmeler sağlar.” görüşleriyle katılımcılar sosyal medya üzerinden tarih öğreniminin yapılmasını olumlu karşılarken aynı zamanda amacı dışı kullanım ve paylaşımların bu olumlu durumu dezavantaja dönüşebileceği yönünde görüşlerini ifade etmişlerdir.

4.3. Katılımcıların Sosyal Medya Üzerinden Takip Ettikleri Popüler Tarihçilere Dair Görüşleri Nelerdir? Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın diğer bir sorusu “Katılımcıların Sosyal Medya Üzerinden Takip Ettikleri Popüler Tarihçilere Dair Görüşleri Nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda katılımcılara sorulan sorular aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.3.1. Katılımcıların Sosyal Medya Üzerinden Popüler Tarihçileri Takip Etme Durumları

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	F	%
Sosyal Medyada Takip ettikleri Popüler tarihçiler	İlber Ortaylı	K1,K2,K3,K5,K6,K7,K8,K10,K11-K13-K14,K17,K18,K19,K20,K21,K22,K23,K24,K25,K26,K29,K31,K32,K33,K34,K35,K37,K39,K40,K41,K45,K47,K48,K49,K50,K51,K52.	38	24
	Sinan Meydan	K1,K3,K4,K5,K8,K10,K11,K13,K14,K18,K19,K20,K26,K27,K29,K30,K31,K32,K33,K36,K43,K45,K51.	23	15
	Emrah Sefa Gürkan	K3,K13,K14,K15,K20,K22,K24,K25,K29,K33,K34,K37,K40,K44,K45,K46,K50,K51.	18	12
	Erhan Afyoncu	K2,K3,K5,K6,K7,K11,K14,K21,K22,K27,K30,K32,K33,K38,K41,K45,K49,K51.	18	12
	Ramazan Yetgin	K22,K27,K28,K30,K34,K39,K44,K45,K47,K48,K49,K50,K51,K52.	14	9

Tema	Alt Tema	Katılımcılar	F	%
	Talha Uğurluel	K1,K3,K7,K11,K15,K20,K22,K23,K24,K28,K33,K40,K49.	13	9
	Mustafa Armağan	K3,K4,K7,K13,K14,K17,K22,K24,K27,K33,K34.	11	7
	Ahmet Şimşirgil	K2,K3,K9,K11,K20,K21,K33,K44,K47.	9	6
	Mehmet Celal Özyıldız	K13,K27,K44,K45,K47,K48,K49,K51,K52.	9	6
Toplam			153	100

Katılımcıların sosyal medya üzerinden popüler tarihçileri takip etme durumları Tablo 4.3.1’de gösterilmiştir. Buna göre katılımcıların sosyal medya kanalları (youtube ve Instagram) üzerinden paylaşım yapan veya paylaşımları yapılan Popüler tarihçilerden en çok takip ettikleri kişiler sırasıyla İlber Ortaylı ve Sinan Meydan olduğu belirlenmiştir.

İlber Ortaylı’ ya ait olan veya onun adına paylaşım yapan kanalları takip eden, 3, 11, 40 numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda verilmiştir:

K-3 “İlber Ortaylı’yı ilgiyle takip ediyorum çünkü; alanına çok hâkim, anlattıkları beni tatmin ediyor, siyasetten etkilenmiyor, doğru olanı evirmeden kıvrımadan olduğu gibi anlatıyor.” K-11 ise: “İlber hocayı kendim de Tarih öğretmenini olduğum için takip etmekle birlikte bilgilerinin doğruluğuna ve objektif bir şekilde konulara yaklaştığı için ayrıca Türkiye’de alanının en yetkin kişisi olduğu için takip ediyorum.” şeklinde takip gerekçelerini açıklamıştır. Bu konuda katılımcılardan K-40 ise: “Tarihin genel olarak taraflı olduğuna inanıyorum bundan dolayı sosyal medyada takip ettiğim tarihçilerin tarafsız objektif olduğunu düşündüğüm kişileri takip ediyorum İlber Ortaylı’da bunlardan bir tanesi.” diyerek takip gerekçesinin İlber hocanın objektif olduğuna inanması olarak nitelendirmiştir. İlber Ortaylı’nın çok fazla takip edilme sebeplerini kullanıcılara sordüğümüzda; popüler olması, güvenilir olması, gündemle ilgili paylaşımlar yapması ve eğlenceli olması gibi birçok alt neden de sıralanmıştır.

Sinan Meydan’ı takip eden 5, 26, numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda verilmiştir:

K-5 “Cumhuriyetin değerlerini koruduğu ve her türlü baskıya rağmen anlatabildiği için takip ediyorum.” K-26 “Atatürk ve İnkılâplarının yılmaz bekçisi bütün kitaplarını neredeyse okudum. “Nutkun Deşifresi” en sevdiğim kitabıdır.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir.

Diğer tarihçileri takip eden 2, 14 ve 51 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir.

K-2 “Ben İlber Ortaylı’yı, Ahmet Şimşirgil’i ve Erhan Afyoncu’yu takip ediyorum. Her üç tarihçinin de hem kitapları hem de paylaşımları tarih ve ülkemiz adına kıymetli bir taraflara hoş görüneceğiz diye milli ve manevi boyutumuzdan taviz vermiyorlar. İlber Ortaylı ve Erhan Afyoncu ayrıca televizyon kanallarında geçmişimizi bize doğru düzgün anlatıyorlar.” K14 “Sosyal medyadan birçok tarihçiyi takip ediyorum, hem boş zamanlarımı değerlendirme hem de gündemi takip etme açısından bana iyi geliyor özellikle takip ettiğim tarihçilerin farklı fikirle de olmasına dikkat ediyorum kısacası öteki mahallede neler oluyor karşıt görüşler aynı olay için ne söylüyor bu benim için önemli.” K-51 ise: “Ben üniversite son sınıfta okuyorum akademik unvanı olan tarihçileri takip etmekle beraber KPSS sınavına hazırlandığım için bu sınavla ilgili yayın ve paylaşım yapan tarihçileri daha çok takip ediyorum, alanım tarih olmamasına rağmen takip ettiğim KPSS hocalarını dinleyerek ben de mini bir tarihçi oldum diyebilirim.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir. Genel olarak katılımcıların sosyal medya üzerinden takip ettikleri tarihçileri takip etme sebepleri boyutunda kendi fikir ve düşünce ve dünyalarına yakınlık ön plana çıkarken ayrıca pratikte işe yararlıkta takip etme gerekçeleri arasında yer almıştır.

Tablo 4.3.2. Katılımcıların Popüler Tarihçileri Sosyal Medya Üzerinden Takip Etme Gerekçeleri

Tema	Alt Tema	Kişiler	F	%
Sosyal Nedenler	Güncel Meseleler/Tarihsel arka plan	K1,K2,K3,K4,K7,K8,K9,K10,K11,K12, K13,K14,K16,K17,K19,K20,K21,K22, K23,K24,K25,K26,K28,K29,K30,K31, K32,K33,K34,K36,K37,K38,K41,K42 K44,K45,K46,K47,K49,K50,51,K52.	42	56
	Popüler kültür	K1,K2,K3,K6,K7,K8,K9,K10,K11, K12,K13,K14,K16,K17,K18,K20 K21,K22,K24,K25,K26,K28 K30 K32, K33,K34,K38,K41,K43,K44, K49,K50,K51.	33	44
Toplam			75	100

Tema	Alt Tema	Kişiler	F	%
Kişisel Nedenler	Tarihe Merak	K1,K2,K3,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K12 K13,K14,K16,K18,K19,K20,K21,K22 K23,K24,K25,K26,K27,K28,K29,K30, K31,K32,K33,K34,K35,K36,K38,K39 K40,K41,K42,K43,K44,K45,K46,K47, K49,K48 K50,K51,K52.	47	68
	Sınavlar (KPSS, TYT)	K24, K29,K30,K31,K32,K36,K43, K44,K45, K47,K48,K49,K50,K51.	14	20
	Branş	K3,K11,K13,K14,K18,K20,K21,K22.	8	12
Toplam			69	100

Katılımcıların popüler tarihçileri sosyal medya üzerinden takip etme gerekçeleri Tablo 4.3.2’de gösterilmiştir. Bu nedenler: Sosyal ve kişisel nedenler başlığı altında toplanmıştır. Sosyal nedenler başlığı altındaki alt nedenler ise: Güncel meseleler/tarihsel arka plan ve Popüler kültür başlığı altında toplanmışken; Kişisel nedenler başlığının alt başlığında ise: Tarihe merak, Sınavlar (KPSS-TYT) ve branş tan kaynaklı olduğu görülmektedir. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde sosyal medyanın ve bu uygulamaları kullanarak bilgi paylaşım yapan tarihçilerin insanlarda merak uyandıran ve ihtiyaç duydukları birçok içeriğe ulaşarak bilgilendikleri görülmektedir. Aynı zamanda kullanıcılardan bir kısmı ise yapmış oldukları işten dolayı popüler tarihçilerin paylaşımlarını takip ederek kendi branşlarına yeni şeyler kattıkları belirlenmiştir. Bunun yanında bazı kullanıcılar ise bazı popüler tarihçileri sınav odaklı takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılardan güncel meseleler temasını belirten 7, 16 ve 21 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-7 “Ülke olarak önemli bir jeopolitik bölgede bulunuyoruz. Hem bizim hem de çevremizde bir sürü olay (Sosyal, Siyasal) cereyan etmektedir. Özellikle Kafkaslar ve orta doğuda yaşanan olayların geçmiş boyutunu öğrenmek için sosyal medyadan birçok tarihçiyi takip ediyorum.” K-16 “Son zamanlarda haberlerde çok fazla savaş ve savaş söylemi haberler görmekteyim, Bu savaş ve savaş söylemlerinde taraflar özellikle tarihe atıf yaparak kendilerinin haklı olduğunu ortaya koymaya çalışıyorlar. Örnek verecek olursam, Rusya, Ukrayna’nın bazı bölgelerinde tarihsel hakları olduğunu iddia ederek savaş açtı, bunla ilgili

bir sürü haber programı yapıldı ancak bunlar beni tatmin etmediği için özellikle bilgisine güvendiğim tarihçileri takip ederek güncel olaylarla ilgili bilgi sahibi olmaya çalışıyorum”. K-21 “Ben Tarih öğretmeniyim branşım itibariyle tarihle ilgili güncel meseleleri hem de tarihle ilgili olan birçok olayı hem okuyor kendimi güncelliyorum hem de sosyal medyadan önemli gördüğüm hocaların paylaşım ve içerikleriyle kendimi donatıyorum”. şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

Popüler kültür temasını seçen 16 ve 41 numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda verilmiştir:

K-16 “Popüler kültür bakımından zengin bir geçmiş ve altyapıya sahibiz bundan dolayıdır ki popüler kültüre meraklı insanlarız. Bu alanda birçok farklı söylem de mevcuttur. Hem Popüler kültürümüzde olan şeyleri öğrenmek hem de bu konularla ilgili farklı bakış açılarını değerlendirmek için sosyal medyadan belli başlı Popüler tarihçileri takip ediyorum.” K-41 “Paylaşımlara bakarken ayrıca milletin paylaşımlar hakkında yazdıklarını da merak ediyorum. Bütün bunları kendi dağarcığımdan geçirdikten sonra bir fikir edinmiş oluyorum” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Tarihe olan merak temasını seçen 24 ve 33 numaralı katılımcıların düşünceleri şu şekildedir:

K-24 “Küçüklüğümde beri tarihe ve tarihi olaylara meraklıyım. Televizyonda ne kadar tarihi film varsa izlemişimdir. Günümüzde de tarihle ilgili birçok film ve dizi yapılması beni çok mutlu etmektedir, nerdeyse her akşamım bir tarih dizisiyle geçiyor. Bunun yanında sosyal medyadan da fikir ve düşünceme uygun tarihçileri takip ederek istifade ediyorum.” K-33 “Tarihini bilmeyen geleceğini belirleyemez, biz Türk toplumu olarak tarihiyle gurur duyan bir milletiz. Bu yüzden her Türk genci tarihine merak duymalı ve bilmelidir. Gerek kitap okuyarak gerek bilindik milli ve manevi kriterleri olan tarihçilerden tarihi öğrenmelidir. Özellikle sosyal medya aracılığı ile milli manevi duyguları ön planda tutan tarihçileri takip ederek tarihle ilgili bilgi sahibi olabiliriz.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Katılımcılardan K-44 hem popüler kültür, hem tarihe merak hem de sınavlar temasını seçmesini : “Ben öğrenciyim; Tarihe ilgim Üniversitede başladı, arkadaş çevremde çok fazla tarih konuşuluyor. Bende de bundan dolayı Tarihe bir merak başladı. Bundan dolayı internette birçok tarihçiyi takip ederek hem geçmiş hem de bugün ki yaşanan olaylarla ilgili bilgi sahibi olmaya çalışıyorum. Ayrıca KPSS sınavına hazırlanıyorum ve sosyal medya

üzerinden ders anlatan paylaşım yapan hocaları da takip ederek tarih dersindeki bilgi eksiklerimi de gidermiş oluyorum.” diyerek popüler tarihçileri takip etme nedeninin tarihe merak ve sınavlara hazırlanma amaçlı olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 4.3.3. Katılımcıların Popüler Tarihçilerin Sosyal Medya Paylaşımları Ve Etkileşimlerine İlişkin Görüşleri

Alt Tema	Kişiler	F	%
Genel kültür	K1,K2,K3,K7,K9,K10,K11, K12,K13,K14,K16,K17,K18,K20 K21,K22,K24,K25,K26,K28 K30 K32,K33,K34,K38,K41,K43,K44, K48, K49,K51,K52.	32	28
Gündemle Bağlantılı	K1,K2,K3,K4,K7,K9,K10,K11,K12 K13,K14,K16,K17,K19,K20,K21,K24 K25,K26,K28,K33 K36,K37,K38,K41, K42,K45,K46,K47,K49.	30	26
Popülizm	K3,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K13,K14, K18,K20,K21,K22,K24,K33,K37,K38,K40, K44,K47,K50.	22	19
Kutuplaştırıcı	K3,K4,K6,K7,K8,K9,K10,K11,K21,K33 K37,K38,K40,K44,K47,K50.	16	14
İlgi uyandırıcı	K1,K2,K4,K5,K7,K11,K15,K23 K27,K29,K31,K32,K35,K39,K40.	15	13
Toplam		115	100

Tablo 4.3.3’te görüldüğü gibi katılımcıların popüler tarihçilerin sosyal medya paylaşımları ve etkileşimlerine ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bu bağlamda takipçiler takip ettikleri kişilerin paylaşımlarını genel kültüre katkı sağladığı ve gündemle ilgili önemli paylaşımlar yaptıklarından dolayı olumlu değerlendirirken aynı zamanda katılımcılardan birçoğu paylaşımlarda popülizm ve kutuplaştırıcı söylemlerden dolayı kendilerini olumsuz etkilediklerini belirtmişlerdir. Özellikle bazı katılımcıların hem olumlu hem de olumsuz görüş bildirdiği saptanmıştır.

Olumlu görüşler bildiren katılımcılardan 3, 15 ve 22 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-3 “*Olumlu buluyorum. Gereksiz paylaşım yapan birçok şahıs ve kanallar varken Popüler Tarihçilerin ve tarih sayfalarının etkileşiminin artması beni mutlu ediyor ve genel*

kültürümüzü arttırdığını düşünüyorum.” K-15 “ Özellikle tarih okumak araştırmakla işi olmayan ancak sosyal medya kullanan insanların özelliklede gençlerin ilgilerini çekebiliyorlar. Bunun da birçok kişide tarihe karşı bir ilgi uyandırdığının düşünüyorum.” K-22 “Bence bu etki daha çok olumludur. Çünkü Tarihte; Merak uyandırma, ilgi çekme, tartışma alanlarına değinme, yanlış bilineni düzeltme gibi alanları içerdiği için etkisi büyük.” şeklinde olumlu görüş ifade etmişlerdir.

Olumsuz görüş bildiren 6 ve 8 numaralı katılımcıların görüşleri ise aşağıda verilmiştir:

K-6 “Sosyal medyada paylaşım yapan tarihçilerin genelinin taraftarı ya da nefret edeni var. Bu durum Tarihçilerinde söylemlerini değiştirmesine sebep oluyor. Mesela Filistin’in İsrail’e topraklarını sattı diyerek popülizm yapan İlber Ortaylı’ya reddiyesini en yakın arkadaşı Murat Bardakçı Filistin’in %6 toprak satışı yapmıştır diyerek vermiştir. Hangi taraf çıkarlarına uygunsa o tarafı seçiyorlar. Bu yüzden tarihçiler sosyal medyada popülizm yapıyorlar.” K-8 “Ne yazık ki bazen bazı insanlar meşhur olma yolunda topluluklarını galeyana getiriyor. Tarihte de bu kaçınılmaz. Sosyal medyada tarih yorumlanırken veya sosyal medyanın tarihi yorumlamasını incelerken bunu göz önünde bulundurmak gerekiyor.” Bu bağlamda katılımcıların bir kısmı: Tarihçilerin ön plana çıkma, takipçi kasma ve takipçilerini memnun etme bağlamında olayların bağlamı dışına çıkararak paylaşımlar yapmalarını eleştirmişlerdir.

Hem olumlu hem olumsuz görüş bildiren 21, 33 ve numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-21 “Bazen takdir edilesi, Yaptıkları paylaşımlar bende ilgi uyandırıyor, bilgi dağarcığımı zenginleştiriyor, tarihle ilgili bugün ile geçmiş arasında karşılaştırma yapabiliyorum. Bazen de eleştirel özellikle kelli felli bazı tarihçiler sırf popülizm veya siyasi korkular yüzünden bilemiyorum bir sürü aslı astarı olmayan belgeye dayanmayan belki de kişisel nefretlerini kusuyorlar.” K-33 “Abuk sabuk içerikler paylaşmadıkları yani işe yarar bilgiler paylaştıkları özellikle gündemle alakalı paylaşımları beni olumlu etkiliyor yalnız bazen çok fazla takipçileri olanlar sırf popülizm uğruna toplumu kutuplaştırıcı konulara girebiliyorlar.” şeklinde popüler tarihçilerin sosyal medya paylaşımlarının ve etkileşimlerinin olumlu yanları olmasına rağmen bazen de popülist söylemlerle ve toplumsal kutuplaştırma yaratmaları katılımcılar tarafından eleştirilmiştir.

Tablo 4.3.4. Katılımcıların Popüler Tarihçilerin Hangi Tür Paylaşımlarının Tarih Öğrenimi İçin Etkili Olduğuna Dair Düşünceleri?

Tema	Alt Tema	Kişiler	f	%
Sosyal Medya Paylaşımları	Kısa videolar(short)	K1,K2,K3,K4,K6,K7,K8,K9,K10, K11, K13,K14,K15,K16,K17, K18,K19,K20,K21,K22,K23,K24, K25,K26,K28,K29,K30,K31, K32,K33,K34,K36,K37,K38,K40, K41,K42,K43,K44,K45,K46,K47 K49, K51,K52.	45	50
	Resimli Paylaşımlar	K2,K3,K4,K5,K9,K11, K13,K15,K19,K20,K21,K22, K23,K26,K29, K30, K32, K37, K39,K41,K45,K49,K51.	23	26
	Soru cevap	K10,K12,K15,K18,K20, K26,K34,K35,K40,K47,K50.	11	12
	Magazinsel tarih	K2,K7,K18,K27,K30,K36,K37 K44,K49,K51,K52.	11	12
Toplam			90	100

Tablo 4.3.4 incelendiğinde katılımcıların büyük bir bölümü birden çok paylaşımın etkili olduğunu düşünmüşse de en çok kısa video paylaşımlarının etkili olduğu görülmüştür. Katılımcılar özellikle kısa videoların daha akılda kaldığını, sadece bir konuyla sınırlı olduğu için kafa karışıklığı olmadığı ve arkadaş ortamında da paylaşma imkânı sağladığını ifade etmişlerdir. Katılımcıların sosyal medya da tarihi detaylı bir şekilde öğrenebilecekleri birçok farklı içerik olmasına rağmen; katılımcıların hızlı pratik bilgiye ulaşma ve daha çok eğlenceli paylaşımları tercih ettikleri görülmektedir.

Konu hakkında 8, 12, 27 ve 46 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-8 “Şahsen beni odakta tutan, betimlemelere derinlemesine dalmayan kısa videolara -içeriklere yöneliyorum. Bu tarz paylaşım yapan tarihçiler daha genel bir kitleye seslenmekte ve konu üzerine olan fikir alışverişini daha dinç ve zengin tutmakla beraber içeriğin kendisi de izleyiciyi (ya da kullanıcıyı) kendine çekiyor.” K-12 “Her tarafında fikirleri alınarak münazara yapıp ortaya art niyet katılmadan oluşturulmuş soru –cevap programları tarih öğreniminde gerçekten fayda gösterebilmektedir.” K-27 “Hükümdarların özel hayatları ve aile ve sosyal yaşantıları kısaca tarihin magazinsel boyutu ile ilgili

paylaşımlar, dinleyiciler ve izleyiciler üzerinde etkili olduğundan genel uyarılmışlık halini arttırması dolayısıyla daha etkili olabiliyor.” K46- “Shorts ya da kısa bilgilerin paylaşılması tarihle ilgili bilgileri öğrenmek amacıyla etkili olduğunu düşünüyorum.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4.3.5. Katılımcıların Popüler Tarihçilerin Tarih Paylaşımlarında Etik Dışı Unsurlarla İlgili Düşünceleri

Düşünceler	Kişiler	F	%
Evet/ Vardır	K1,K2,K3,K4,K5,K6,K7,K8,K10,K12,K13 K15,K16,K17,K20,K21,K22,K23,K24,K25, K27,K28,K29,K30,K31,K32,K34,K35,K38,K39, K40,K41,K43,K46,K47,K48,K49,K50,K52,	39	75
Hayır/Yoktur	K9,K11,K14,K16,K18,K19, K26,K33,K36,K37,K44,K45,K51	13	25
Toplam		52	100

Bu konu ile ilgili özellikle katılımcıların büyük çoğunluğu tarihte etik dışı unsurların olduğunu, etiğe göre hareket edebilen neredeyse hiçbir tarihçinin olamayacağını, tarihin siyasal bir ders olmasından dolayı etik dışı söylem ve paylaşımların kaçınılmaz olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazıları ise takip ettikleri tarihçilerin etik dışı paylaşımlar yapmadıklarını çünkü bunun onların kariyerlerine etki edebileceklerini vurgulamışlardır.

Konu hakkında 13, 21 ve 34 numaralı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K-13 “Elbette tarihçiler etik dışı unsurlar kullanabilir. Örneğin yanıltıcı bilgiler, siyasi veya ideolojik yanlılık tarihin içinde var olan şeyler.”. K21 “Tarihte tartışmalı birçok konu var bu konular da tarafsızlığını koruyabilmek herkes için mümkün değil hatta bazı tarihçiler toplumlara galeyana getirici kutuplaştırıcı paylaşımlar yapmaktadırlar.” K-34 “Popüler tarihçiler paylaşımlarını dikkatle değerlendirmek ve kaynakları doğrulamak zorundalar diye düşünüyorum. İzleyicilerin tarihle ilgili içerikleri tarihsel objektiflik doğruluk ve etik açısından değerlendirebileceklerini düşündükleri için; kendi imajlarını korumak için etik çerçevesinde paylaşımlar yaptıklarını düşünüyorum.” şeklinde açıklamalar yapmışlardır.

Tablo 4.3.6. Katılımcıların Popüler Tarihçilerin Tarih Paylaşımlarının Doğruluğunun Teyit Edilip Edilmemesiyle İlgili Düşünceleri

Düşünceler	Kişiler	F	%
Edilmektedir	K1,K2,K3,K5,K6,K7,K9,K10,K11,K12, K13,K14,K15,K16,K17,K18,K19,K20, K21,K22,K23,K25,K26,K28,K29,K30, K31,K32,K34,K36,K37,K38,K40,K41, K44,K45K46,K49,50,K52.	40	77
Edilmemektedir	K4, K6,K8, K24, K27, K33,K35,K39 K42,K43,K48,K50,K51.	12	23
Toplam		52	100

Bu konu ile ilgili özellikle katılımcıların büyük çoğunluğu paylaşım yapan tarihçilerin akademik birikimleri, araştırmaları ve alanlarında uzman olduklarından dolayı yaptıkları paylaşımların teyitlerinin mümkün olduğu konusunda hem fikirken bazı katılımcılar ise tarihin genel anlamda kesin doğrular taşımamasından kaynaklı olarak her paylaşımın teyit edilebilir olduğunu düşünmediklerini belirtmişlerdir.

Konu hakkında 4, 31 ve 50 numaralı katılımcıların görüşleri şu şekildedir:

K-4 “Paylaşım yapan kişiler koca koca unvanlara sahip oldukları için teyitsiz paylaşım yapmayacaklarını düşünüyorum.” Bu yüzden ek bir teyide gerek duymuyorum.” K31 “Tarihte birçok konu var ve bunlar paylaşıyor her konu hakkında bilgim yok bu yüzden bildiğim ilgimi çeken bir konu kendimce teyit etmeye çalışırım.” K- 50 “Tarihte paylaşılan şeylerle ilgili eleştirel bir teyit yapılabileceğini düşünmüyorum çünkü herkes tarihi en iyi kendisinin bildiğini düşünüyor.” diyerek fikir ve düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4.3.7. Katılımcıların Popüler Tarihçilerin Paylaşımlarına Yönelik Tepkilerine Dair (bilgi edinme, paylaşma, bilgiyi teyit etme vs.) Tutumları

Tema	Alt Tema	Kişiler	F	%
Katılımcı Tepkileri	Bilgiyi teyit etme	K1,K2,K3,K5,K6,K7,K8,K10,K11,K12,K13, K14,K15,K16,K17,K18,K19,K20,K21,K22, K23, K24,K26,K28,K29,K30,K31 K32,-K34, K35, K37,K38,K40,K41,K42, K44,K45 K46,K48, K50,K51	41	36
	Detaylı araştırma yapma	K1,K2,K3,K6,K7,K8,K10,K11,K12,K13, K14,K15,K17,K18,K19,K20,K21,K22, K23, K24,K26,K29,K30,K31 K32, K34, K35, K37,K39,K41,K43,K44, K46,K49, K50,K51,K52	38	32
	Bilgiyi Paylaşma	K2,K3,K4,K9,K11,K12,K13, K14,K15,K16,K17,K19,K21,K22, K24,K25,K26,K27,K31 K32, K33, K36, K38,K39,K41 K45 K46,K47	28	24
	Takipten çıkma	K6,K8,K10,K20,K29,K30,K44,K49,K50	9	8
Toplam			116	100

Tablo 4.3.7’de Katılımcıların Popüler tarihçilerin Sosyal Medya paylaşımlarına yönelik tepkilerine dair tutumları: Bilgileri teyit etme, Bilgileri paylaşma ve Bilgileri teyit etme şeklinde ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan bazıları birden çok görüşü beyan ettikleri görülmüştür. Konu hakkında 5, 24, 29, 37, K49 ve 51 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-5 “Çok fazla paylaşım yapmam, bilgiyi teyit etmeye çalışırım. Bazen gündemi değiştirme çabalarına alet olduklarını düşünüyorum.” K-24 “Hem olayı anlatan kişinin hem de olayı yalanlayan ya da çarpıtıldığını iddia eden kişinin sözleri fikirleri taraf tutmadan incelerim ve tenkit ederim. Hoşuma giden videoları paylaşıyorum.” K-29 “Popüler tarihçilik şu yüzyılın şu döneminde en önemli işlerden birisidir. İnsanlar bilmeleri gereken şeylerden alıkoyuluyor, onlara bayat ve yalan bilgiler sunuluyor. Ne yazık ki bazıları da bu tarz içeriklere doyamıyor. Popüler olmak kolaydır. Popüler tarihçi olmak çok kolaydır. Fakat iyi bir popüler tarihçi olmak zordur, emek, iş ister; araştırma, teyit, değişim, düzenleme ister. Bir yandan da kolaydır, yapılacak iki ana şey vardır: Sosyal medyaya erişim sağlamak ve

güvenilebilir kaynaktan bilgi okumak. İşin püf noktası da bunu dengeleyebilmektir.” K-37 “Gerçekten ihtilaflı ve farklı düşündüğüm bir konuya yorumlara bakarım benim gibi düşünen var mı bilen bir arkadaşlarla paylaşırım veya internete sorarak bilginin doğruluğunu teyit ederim.” K-49 “Birkaç defa teşebbüs ettim, düzeltme, doğrulama, kaynak gösterme yollarını denedim. Ya engellendim ya da terslendim. Dolayısıyla birkaç popüler tarihçiyi sosyal medyadan takip ediyorum ancak paylaşımları ile ilgili tepkide bulunmuyorum.” K-51 Tarihçinin sunduğu bilgileri ve argümanları değerlendirir, uzmanlık alanı ve önceki çalışmaları hakkında bilgi edinirim. Daha sonra tarihçinin sunduğu iddiaları diğer kaynaklarla karşılaştırır ve analiz ederim. Eğer mümkünse tarihçinin iddialarını destekleyen veya çürüten kanıtları araştırır ve bu doğrultuda kendi sonuçlarımı çıkarırım.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

4.4. Katılımcıların Sosyal Medyada Popüler Tarihçilerin Paylaşımlarının Kendi Tarihsel Öğrenmelerine Etkilerine Dair Görüşleri

Araştırmanın dördüncü sorusu olarak: “Katılımcıların Sosyal Medyada Popüler Tarihçilerin Paylaşımlarının Kendi Tarihsel Öğrenmelerine Etkilerine Dair Görüşleri Nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda katılımcılara sorulan sorular ve katılımcıların bu sorulara verdikleri cevaplar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.4.1. Katılımcıların Tarih Öğrenirken Hangi Kaynakları Kullandıklarına Dair Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kişiler	F	%
Tarih Öğretiminde Tercih Edilen Kaynaklar	İnternet araçları	K1,K2,K3,K6,K7,K8,K9,K10,K11, K15,K16,K18,K20,K21,K24,K26 K28 K29,K30,K31,K32,K33,K34 K36,K40,K41,K42,K44,K46,K47, K49,K51,K52	33	46
	Tv Programları	K1,K2,K3,K5,K7,K9,K11,K12,K15 K18,K19,K21,K23,K24,K27,K32, K34,K36,K39,K46,K47,K51,K52	23	32
	Akademik ve Bilimsel kaynaklar	K4,K6,K13,K17,K20,K22,K27,K30, K35,K37,K38,K43,K45,K48,K49,K50,	16	22
Toplam			72	100

Tablo 4. 4.1. incelendiğinde Tarih öğreniminde en fazla kullanılan kaynak internet araçları olurken; katılımcılardan bazılarının farklı kaynakları bir arada kullandığı görülmüştür, bunun yanında katılımcıların büyük çoğunluğu dijital ortamların tarihi öğrenmek için önemli bir araç olduğunu söylerken ayrıca bu mecraların okuma alışkanlığını ve bilimsel araştırma yapmayı olumsuz etkilediğini dile getirmiştir.

Konu hakkında 1, 9, 15, 26, 45 ve 50 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-1 “ Birçok kaynaktan tarihi öğrenmeye çalışıyorum; ancak içlerinde en çok sosyal medya araçlarını kullanıyorum. Bunun sebebi istediğim an elimin altında olması. Ancak şunu da itiraf etmeliyim İnternet ulaşımı arttıkça kitap okuma alışkanlığım gitgide azalıyor.”

K-9“ Tarih benim için bir tutkudur. Eskiden tarihi bilgileri öğrenirken çok uğraşırdık. Hem kaynaklara ulaşmak hem de duyduğumuz bir şeyin doğruluğunu teyit etmek zordu. İnternetin gelişmesiyle beraber bu problem ortadan kalktı. İnternette makale indirip okuyabilirken aynı zaman da sosyal medyada akademik unvanı olan tarihçilerin bu konu ile ilgili görüşlerine de ulaşabilmem beni mutlu ediyor.” K-15 “Duruma göre değişiyor küçüklükten beri Tarihi romanları çok okurdum, ayrıca televizyondan tarih programlarını kaçırmazdım ki halen izliyorum son dönemlerde neredeyse tarih programı hiç yapılmıyor, Allah’tan belgeseller var. Aklıma takılan bir konu ile ilgili kesinlikle ansiklopedilere bakarım. Ayrıca sosyal medyadan özellikle Youtube’den tarihle ilgili içeriklerden tarih öğrenmeye çalışırım.” K-26 “Ezber ve kitap okuma olduğu için oldum olası sözel dersleri sevmem ancak özellikle son dönemlerde Tarihe merak saldım bunun sebebi ise tarihi diziler ve sosyal medyada Tarihle ilgili günceli yakalayacak kadar birçok kanal ve kişi var onları takip ediyorum bu bana yetiyor.” K-45 “Ben tez canlı biriyim çok fazla zaman alan uğraş isteyen şeyleri yapmaktan hoşlanmıyorum. Tarihinde magazinsel boyutu ve popüler kültürü hoşuma gidiyor bu yüzden genellikle internet ortamlarını tercih ediyorum.” K-50 “Ranke’nin de dediği gibi belge yoksa tarih yok. Ben Tarih öğrenmek için genellikle süreli yayınları, Tarih kitaplarını ve kütüphaneleri kullanıyorum bir döneme kadar sosyal medya kullanıyordum ancak hem çok fazla bilgi kirliliği hem de zamanımı çok fazla aldığı için şimdilik sadece kim neye ne demiş diye birkaç sayfayı ve tarihçiyi takip etsem de bence tarih kitaplardan öğrenilir. Sosyal ortamlar da özellikle bazı hocaların sadece önerdikleri kitapların neler olduğuna bakıyorum.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4.4.2. Popüler Tarihçilerin Tarihle İlgili Paylaşımalarının Katılımcıların Tarih Öğrenimini Etkileme Durumu

Alt Tema	Kişiler	f	%
Farklı Perspektif Kazandırma	K1,K2,K3,K5,K7,K8,K9,K10,K11, K12,K14,K15,K16,K17,K19,K21-K23,K24,K25,K26,K28,K29,K30-K31, K32, K33,K34,K36,K37,K38-K41,K42 K43,K46,K47,K49,K48 - K50,K51,	40	24
Dezenformasyon	K1,K3,K4,K6,K7,K8,K9,K10,K13, K14,K15,K18,K22,K23,K24,K25,K26,K27, K28,K32,K33,K35,K37,K38,K39,K40, K41,K42,K43K45,K47,K49,K50,K51,K52	35	22
Tarafgirlik	K1,K2,K3,K5,K6,K8,K10,K13,K5,K19-K20,K22,K23,K24,K25,K26,K29-K30, K31, K33,K36,K37,K39,K41-K42,K45,K46,K48,K49,K50,K52	31	19
Tarihe İlgiyi artırır	K1,K3,K4,K5,K7,K13,K14, K15,K17,K19,K23,K24,K26, K27,K30,K31,K33,K35,K36, K37, K38, K40, K41,K42,K43,K47, K45,K49,K51, K52	30	19
Bilgileri Tazeleme	K1,K2,K3,K5,,K11,K12,K13-K18,K19,K21,K22,K5,K28, K31,K33,K34,K37,K38,K39, K41,K43, K44,K45,K46,K49,K52	26	16
Toplam		162	100

Tablo 4.4.2’de görüldüğü gibi popüler tarihçilerin paylaşımlarının; tarihi olaylara farklı perspektif kazandırma boyutunda takipçileri olumlu etkilendiklerini ifade etseler de bu katılımcıların büyük çoğunluğu popüler tarihçilerin paylaşımlarında tarih öğrenimi açısından dezenformasyon ve tarafgirliğin çok fazla olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Bunun dışında popüler tarihçilerin paylaşımlarının tarihe ilgiyi artırma ve var olan tarihi bilgileri tazeleme açısından kullanıcılara yarar sağladıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir.

Konu hakkında 1, 2, 6, 32 ve 43 numaralı katılımcıların düşünceleri aşağıda verilmiştir:

K-1 “Popüler tarihçilerin kendi kişilikleri paylaşımlarının etkinliği takipçilerinde tarihe ilgisinin artmasına neden olacaktır.” K-2 “Bu ülkede herkes az çok tarihten bir şeyler biliyor

ama yanlış ama doğru sosyal medyada ki paylaşımlar kişilere hem bir bakış açısı kazandırırken aynı zamanda da bu paylaşımlar sayesinde de tarihe ilginin artacağını düşünüyorum.” K-6 “Ben çokta olumlu olduğumu düşünmüyorum, belki öğretici yanları olabilir ama çok sınırlı çünkü paylaşım yapan kişiyle benim etkileşimim sınırlı karşılıklı soru cevap boyutu yok. Ayrıca kaynak vermiyorlar. Herkesin kendi doğrusu var birinin ak dediğine öbürü kara diyebiliyor bu yüzden bence sıkıntılı.” K32 “Sosyal medyadan birçok tarihçiyi takip ediyorum. Her kesin farklı bir duruşu ve üslubu var belki de bu tavırlar sayesinde tarihe karşı farklı bakış açılarına sahip oldum. Ayrıca bu ülkenin gerçeklerinden biri de sınavlar öğrenci olduğum için sosyal medya üzerinden sınava yönelik ders anlatan tarihçileri de takip etmekteyim. Şunu söyleyebilirim ki okulda öğrendiğimden çok daha fazlasını öğrenme fırsatı yakalıyorum.” K43 “Ben tarih öğrenimine katkı sağladığını düşünüyorum, hem akademik unvanlı tarihçileri hem de KPSS anlatan tarihçileri takip ediyorum. Hem tarih bilincimin oluşmasında ayriyeten sınavlara hazırlıkta tarih öğrenimimi olumlu etkiliyor. Ancak şöyle bir sıkıntı var bazı tarihçiler belgesiz temelsiz birçok şey anlatıyor bunlar bence bilgi kirliliğini artırıyor ve birçok tarihçide kendi mahallesine göre olayları yorumluyor bu da kutuplaştırıcı.” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Tablo 4.4.3. Popüler Tarihçilerin Tarihle İlgili Paylaşımlarının Tarih Bilinci Üzerindeki Etkileri Nelerdir?

Tema	Alt Tema	Kişiler	f	%
Olumlu	Genel Kültür/Tarihe ilgi	K1,K2,K3,K7,K9,K10,K11,K12,K13,K15, K16,K17,K18,K20, K21,K22,K24,K25 K26,K28 K30 K32, K33,K34,K38 K41, K43, K44 K48, K49,K51,K52.	32	42
	Tarihsel bakış açısı	K1,K2,K3,K5,K7,K8,K9,K10,K11,K12,K14, K15,K16,K17,K19,K21,K23,K24,K25,K26 K29, K31,K34,K43,K44,K51,K52.	27	36
	Milli manevi Değerler	K1,K2,K3,K5,K11,K12,K13,K18,K19,K21 K22,K25,K31,K33,K38,K40,K41,K49.	17	22
Toplam			76	100
	Kafa Karışıklığı	K1,K2,K8,K11,K12,K14,,K17-K20,K21,K23,K27,K29,K33,K34 K38,K42,K44,K52.	18	56

Tema	Alt Tema	Kişiler	f	%
Olumsuz	Popülizm	K,6,K8,K10,K21,K22,K23,K29,K30,K32 K34,K42,K48, K47,K50.	14	44
Toplam			32	100

Tablo 4.4.3'te görüldüğü gibi katılımcıların popüler tarihçilerin tarihle ilgili paylaşımlarının tarih bilinci üzerindeki etkilerine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Katılımcılar tarihsel bakış açısı, genel kültür ve tarihle ilgili bilinçlenme ve milli ve manevi değerlere etkisiyle ilgili olumlu görüşler bildirmişlerdir. Bunun yanında Popülizm ve kafa karışıklığı yaratmasından dolayı ise olumsuz görüş bildiren katılımcılarda vardır.

Konu ile ilgili olumlu görüş bildiren 15, 49 ve 51 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-15 *“Herkesin önünde olan tarihçilerin zararlı ve yanlış bilgi yayma ihtimalini azaltmaktadır. Ayrıca bu küçük küçük paylaşımlar birikerek genel kültüre dönüşmektedir”*.
K-49 *“Tarih bilinci ve milli bilinç açısından birçok faydası olduğunu düşünmekteyim. Dünyada geçmiş olayların ne olduğunu sıkılmadan öğrenebilmek gelecekle köprü kurabilmek ve milli değerlerin anlamına erişebilmek çok önemli etkiler diye düşünüyorum”*.
K-51 *“Tarihin bilinirliğini arttırmakla birlikte konu üzerine konuşmayı ya arttırır ya da başlatır (ki olması gereken de budur). Dikkat çekerler, ilgiyi bir odak noktasında toplar. Popüler tarihçi bu bağlamda en kritik ve riskli rolü oynar diyebiliriz. Bu rol de o konunun aktarımı, anlaşılması ve sonucunda çıkan bireysel ve toplumsal yorumu yönetebilmesi ve şekillendirebilmesidir. Bu süreci yönetebilen bir popüler tarihçi tarihin o konuda ilerlemesinde, yanlışların düzeltilmesinde ve konu üzerindeki olağan anlayışın pozitif yönde değişmesine katkı sağlayacaktır.”* şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Konu ile ilgili olumsuz görüş bildiren 47 ve 50 numaralı katılımcıların görüşleri aşağıda verilmiştir:

K-47 *“Dikkat çekici konularda tarih paylaşımları gündemi değiştirmek için önemli araçlar olduğunu düşünüyorum.”* K-50 *“Bu inanılmaz ucu açık bir soru ama şöyle ifade etsek daha doğru olur sosyal medyada bireyler tarih mi öğrenmek istiyor yoksa genel hitaba uygun olacak diye gerçek olayları manipüle edenleri mi dinlemek istiyor. Emin olun ikinci*

grup hep birinci gruba üstün gelecektir. Bu yüzden sosyal medya tarih bilinci oluştururken popülizm en büyük araçtır. Takdir edersiniz ki popülizm manipölasyonla beraber yapılır. Bu yüzden hep bir doğru bilgiden yana ve karşı olan diye gruplaşma olur. Bu yüzden toplumun linç kültürüyle tarih bilincini doğru bir şekilde alması imkânsızdır.” diyerek düşüncelerini ifade etmişlerdir.

BÖLÜM V: SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Katılımcıları günlük internette geçirdiği zaman sürelerini belirlemek amacıyla “Sosyal Medyayı ne sıklıkla kullandıkları” sorulmuştur. Ortaya çıkan verilere bakıldığında sosyal medyanın gün içinde kişilerin zamanının büyük bir kısmını ayırdıkları bir alan olduğu gözlenmiştir. Katılımcıların sosyal medyada birden çok sosyal medya aracını kullanarak vakit geçirdikleri, arkadaşları ile iletişim sağladıkları, sosyal medya kanalları üzerinde videolar izleyerek zaman geçirdikleri saptanmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar Dağıtmaç (2015)’in “*Sosyal medya kullanıcılarının, internete en çok birden çok sosyal medya aracını kullanarak zamanlarının büyük bir bölümünü harcadıkları*” sonucu ile benzerdir. Bunun yanında Sosyal medyanın sadece kullanıcıların zamanlarını geçirdikleri bir mecra olmadığı, aynı zamanda kullanan kişilerin hem etkileyen hem de etkilenen olarak onlara yön verilen bir mecra olduğu ve kişilerin zaman içinde yaşam tarzı olamaya başladığı sonuçları görülmektedir (Büyükaslan ve Kırık, 2016: 14). Çalışkan ve Mencik (2015)’e göre ilk dönemlerde sosyal medya, kullanıcılar tarafından boş zamanlarını değerlendirdikleri bir etkinlik alanı olsa da zamanla hayatımızın vazgeçilmez bir ögesi haline gelmiştir. Bu bağlamda sosyal medya kullanımı yaş grubu ayırt etmeksizin her geçen gün artmakta olup artık kişilerin yaşam tarzının bir parçası haline gelmiştir.

Katılımcıların Sosyal Medyanın Neliğine Dair Düşüncelerini belirlemek amacıyla “Genel Olarak Sosyal Medya Hakkında Neler Düşünüyorsunuz” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların Sosyal medya hakkındaki düşüncelerinin olumlu ve olumsuz düşünceler belirtenler olduğu gibi hem olumlu hem de olumsuz düşünceleri bir arada ifade edenlerde olmuştur. Elbasan (2019)’ın çalışmasında katılımcıların bir kısmı sosyal medyayı alışkanlık oluşturarak bağımlılığı artırması açısından olumsuz, bir kısmı ise sosyal medyanın hayatın bir parçası haline gelmesi bakımından olumluluğunu ifade etmişlerdir. Bu bağlamda ortaya çıkan sonuçlar Elbasan (2019) ile benzer sonuçlar içermektedir. Olumlu görüş bildiren katılımcılar genellikle sosyal medyanın anlık ve günlük paylaşım yapma, boş zamanları değerlendirmek için arkadaşları ile paylaşımlarda bulunma ve sosyal medyada zamandan ve mekândan bağımsız bilgiye ulaşma kaynağı olarak kullandıkları gözlemlenmiştir. Bu bağlamda Okumuş (2019)’un çalışmasına göre sosyal medyanın zaman/mekân sınırı olmadan kullanıcılara bilgiye ve iletişime erişme imkânı vermesi ve bakımından kullanıcılar tarafından sosyal medyanın olumlu yanları olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Sonucu ile

benzer özellikler taşımaktadır. Sosyal medya hakkında olumsuz görüş bildiren katılımcılar ise sosyal medyanın daha çok kullanıcılar için zaman kaybı, bilgi kirliliği ve kullanıcılarda bağımlılık yaptığına ilişkin düşüncelerini ifade etmişlerdir. Hem olumlu hem olumsuz görüş bildiren katılımcılar sosyal medyanın olumsuz yanları olmasına rağmen bilinçli kullanılırsa faydası zararından daha fazla olur düşüncesini belirtmişlerdir.

Katılımcıların sosyal medya üzerinden tarih öğrenimi yapılması hakkında neler düşündüklerini belirlemek amacıyla “Sosyal medya üzerinden “tarih öğrenimi” hakkında neler düşünüyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu sosyal medya üzerinden tarih öğrenimi yapılabileceğini ve bunun kullanıcılarda; görsel ve kalıcı öğrenmeler sağlayacağı, ekonomik boyutta zaman ve mekân olmaksızın tarih öğreniminin her yerde sağlanabileceği aynı zamanda birçok farklı kaynak ve kişiden tarihi olaylar öğrenilerek karşılaştırma yapma fırsatı tanınması bakımından olumlu olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bağlamda ortaya çıkan sonuçlar Yaylak ve İnan (2018)’in yaptıkları çalışmada ortaya çıkan “Sosyal medya üzerinden eğitim ve öğretim yapılabileceği bu sayede öğrencilerin zamanlarını kaliteli geçirmesine yardımcı olacağı, dijital okuryazarlık ve bilgi teknolojilerini kullanma becerilerinin gelişebileceği ve bilgiye kolay ve hızlı ulaşım sağlayabilecekleri” sonucuna benzerdir. Ancak hem aynı katılımcıların birçoğu ve diğer katılımcılar ise internetten tarih öğreniminin kullanıcılarda dezenformasyona yol açabileceği, tarih öğrenimi için kolaycılık oluşturup kitap okuma ve araştırmadan uzaklaştıracağı ve sosyal medyadan tarih öğrenilmesi için yeterli altyapının olmadığını ifade etmişlerdir. Tay ve Allen’(2011) a göre: *“Sosyal medya araçlarının öğretim süreçlerinde daha fazla olması gerektiğine inanmalarına rağmen, eğitim bilimi açısından bu ortamlar geliştirilmezse istenilen sonuçlara ulaşılamayacağını ifade ettiklerini vurgulamışlardır.”* Elbasan’ (2019) ın çalışmasında tarih öğretiminin sosyal medyada kaynak göstermeden yer almasını bilgi kirliliğine yol açacağını belirtmiştir. Sonuç itibariyle yapılan araştırmalar ve katılımcıların görüşlerinin ortak bir sonuçta olduğu gözlemlenmiştir

Katılımcıların “Sosyal Medya Üzerinden Popüler Tarihçileri Takip Etme Durumlarına” bakılacak olunursa katılımcıların büyük çoğunluğu birden fazla tarihçiyi takip etse de sosyal medya araçları üzerinden en çok takip ettikleri Popüler tarihçi İlber Ortaylı olduğu belirlenmiştir. Elbasan (2019) ‘ın yaptığı çalışmada da İlber Ortaylı sosyal medya kanalları üzerinden en fazla takip edilen tarihçi olduğu saptanmıştır; bunun nedenini ise: *“İlber Ortaylı’nın ulusal medyada çok fazla yer alması aynı zamanda sosyal medyayı aktif kullanması, kendi sosyal medya kanallarının çok fazla takipçisi olmasının nedeni olarak*

açıklamıştır.” Katılımcıların popüler tarihçileri takip etme nedenlerine bakıldığında takip edilen kişinin alanında yetkin olması, popüler kültürle ilgili bilgiler vermesi objektif olduğunu düşünmeleri, kendi fikirlerine yakın bulmalarının yanı sıra özellikle lise ve üniversite öğrencileri girecekleri sınavlara ilişkin sosyal medyada ders anlatan tarihçileri de takip ettikleri saptanmıştır. Sosyal medya son yıllarda çevrimiçi derslerle sınav grubu öğrencilerinin sınavlara hazırlanma mecrası haline gelmeye başlamıştır.

Katılımcıların “Popüler Tarihçileri Sosyal Medya Üzerinden Takip Etme Gerekçeleri” güncel meseleler, tarihsel arka plan ve popüler kültür bağlamında sosyal nedenler oluştururken, tarihe merak, sınavlar ve branş bağlamında kişisel sebepler ön plana çıkmıştır. Katılımcıların görüşleri incelendiğinde sosyal medyanın ve bu uygulamaları kullanarak bilgi paylaşım yapan tarihçilerin insanlarda merak uyandıran ve ihtiyaç duydukları birçok içeriğe ulaşarak bilgilendikleri görülmektedir. Aynı zamanda kullanıcılardan bir kısmı ise yapmış oldukları işten dolayı popüler tarihçilerin paylaşımlarını takip ederek kendi branşlarına yeni şeyler kattıkları belirlenmiştir. Bunun yanında bazı kullanıcılar ise bazı popüler tarihçileri sınav odaklı takip ettiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların görüşleri incelendiğinde sosyal medyada paylaşım yapan tarihçilerin sosyal medya kullanan kitlelerin tarih öğrenmelerine ve tarihle alakalı ihtiyaçlarına cevap verdiği gözlemlenmiştir. Çoban (2009)’a göre sosyal medya araçları günümüzün vakanüvisi olarak iş görmektedir. Bu nedenle tarihin incelenmesi temel olarak yazılı, sesli, görsel ve sosyal medyanın ana belirleyici olduğu bir durumu da beraberinde getirmektedir.

“Katılımcıların Popüler Tarihçilerin Sosyal Medya Paylaşımları ve Etkileşimlerine İlişkin Görüşleri” sorusu bağlamında takipçiler takip ettikleri kişilerin paylaşımlarını genel kültüre katkı sağladığı ve gündemle ilgili önemli paylaşımlar yaptıklarından dolayı olumlu değerlendirirken aynı zamanda katılımcılardan birçoğu paylaşımlarda popülizm ve kutuplaştırıcı söylemlerden dolayı kendilerini olumsuz etkilediklerini belirtmişlerdir. Özellikle bazı katılımcıların hem olumlu hem de olumsuz görüş bildirdiği saptanmıştır.

Katılımcılar bu soruya bir önceki soru olan “Popüler Tarihçileri Sosyal Medya Üzerinden Takip Etme Gerekçeleri”ne paralel olarak genel kültür, gündemi takip etme ve Popülizm bağlamında benzer cevaplar vermişlerdir. Bartlett ve Miller (2011)’a göre internete girip tüketilen bilgiler, tutumları, inançları, çevredeki dünyaya dair görüşleri ve içinde bulunulan kimliği şekillendirmektedir. Buda gösteriyor ki katılımcıların popüler

tarihçileri takip etme gerekçeleri ile popüler tarihçilerin paylaşımlarından beklentileri birbiri ile uyumaktadır.

Bir başka soruda ise katılımcılara “Popüler Tarihçilerin En Çok Hangi Tür Paylaşımları Tarih Öğrenimi İçin Etkili Olmaktadır?” sorusu sorulmuş bu soruya sırasıyla en çok kısa videolar, resimli paylaşımlar, soru cevap tekniği ile yapılan tarih sohbetleri ve magazinsel tarih içeren paylaşımların ön plana çıktığı belirlenmiştir. Katılımcılar özellikle kısa videoların daha akılda kaldığını, sadece bir konuyla sınırlı olduğu için kafa karışıklığı olmadığı ve arkadaş ortamında da paylaşma imkânı sağladığını ifade etmişlerdir. Willits (2003)’a göre görsel öğrenme stiline göre planlanan öğrenmelerin kalıcı olması bakımından daha etkili olduğu sonucuna ulaşıldığı belirlenmiştir. Uluçay ve Küçük (2023)’e göre görsel ve işitsel materyallerin eğitimde kullanımıyla öğrencilerin tarihî mekânlara ve olaylara daha iyi bağlanmalarını sağlayabilir. Balaman ve Karataş (2012)’in araştırmasına göre sosyal paylaşım sitelerinin kullanım amaçlarının gönderilere yorum yapma, yazılı, görsel, müzik bilgilerini paylaşma, en fazla paylaşımın sırasıyla resim, video ve müzik iletileri olduğu belirlenmiştir. Özellikle görseller, renk, biçim ve doku olarak çok fazla çeşidi olması nedeniyle kullanıcıların dikkatini çekmekte çok etkilidir. Sonuç olarak Edgar Dale (1969)’nin öğrenme sürecinde ne kadar çok duyu organına hitap edilirse öğrenmelerin kalıcılığı artar düşüncesinden hareketle katılımcıların daha çok duyu organına hitap eden paylaşımların kendileri için daha etkili olduğu sonucuna ulaştıkları belirlenmiştir.

Katılımcılar “Popüler Tarihçilerin Tarih Paylaşımlarında Etik Dışı Unsurlarla İlgili Düşünceleri” nedir?” sorusuna özellikle katılımcıların büyük çoğunluğu tarihte etik dışı unsurların olduğunu, etiğe göre hareket edebilen neredeyse hiçbir tarihçinin olamayacağını, tarihin siyasal bir ders olmasından dolayı etik dışı söylem ve paylaşımların kaçınılmaz olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazıları ise takip ettikleri tarihçilerin etik dışı paylaşımlar yapmadıklarını çünkü bunun onların kariyerlerine etki edebileceklerini vurgulamışlardır. Smith (2009)’e göre Medya araçları sadece bir iletişim aracı değil, aynı zamanda ideolojik temsillerin üretilmesi için bir araçtır. Ess (2014)’e göre sosyal mecralarda birçok bilginin telif hakkı alınmadan kopyalanıp çoğaltılması gibi birçok problem ile birlikte anılmaktadır. Bundan dolayıdır ki sosyal medya mikrofonu eline alanın istediğini söylediği bir alan haline gelmesinden dolayı sosyal medya kullanıcılarının nefret söylemi, yanıltıcı içerikler ve diğer etik dışı davranışlardan kaçınmaları gerekmektedir.

Katılımcılara yöneltilen bir başka soru ise “Popüler Tarihçilerin Tarih Paylaşımlarının Doğruluğu Teyit Edilmekte midir?” sorusu olmuştur. Bu soru ile ilgili özellikle

katılımcıların büyük çoğunluğu paylaşım yapan tarihçilerin akademik birikimleri, araştırmaları ve alanlarında uzman olduklarından dolayı yaptıkları paylaşımların teyitlerinin mümkün olduğu konusunda hem fikirken bazı katılımcılar ise birçok paylaşımın teyide muhtaç olduğunu belirtmişlerdir. Çömlekçi (2019)’ye göre bilgi birikimi düşük, araştırma yapmayan insanların sosyal medyada karşılaştıkları onlarca bilgi ve içerik karşısında nasıl bir değerlendirme ve tutumla bunların güvenilirliğine ilişkin yaklaşımları yaklaştıkları önemli bir soru işaretidir. Bu bağlamda katılımcıların sosyal medya kullanımında bilinçli oldukları sonucunu ortaya çıkmaktadır. Yaşar ve Uğurhan (2021)’a göre kişilerin eğitim düzeyleri sosyal medyadan öğrenilen bilgilerin teyit edilip edilmeme boyutunda önemlidir; eğitim seviyesi arttıkça teyit oranı da artmaktadır. Aynı zamanda kişilerin sosyal medyada harcadıkları zaman, ekonomik durumları ve cinsiyetleri teyit davranışını etkilememektedir. Araştırmada ortaya çıkan sonuçlarda katılımcıların teyit ve eğitim seviyesi konusunda kısmen benzerlikler gözükmemektedir.

Bir sonraki soruda ise kullanıcılara popüler tarihçilerin paylaşımına yönelik tutumları sorusunda da bilginin teyit edilmesi boyutu ön plana çıkmıştır. Kullanıcıların büyük çoğunluğu paylaşılan bilgileri teyit etme ve detaylı araştırma yaparak bilgileri paylaştıkları görülmüştür. Bazı kullanıcılar ise teyit edemedikleri ve doğruluğundan şüphe duydukları paylaşım yapan tarihçileri takipten çıkarak tepkilerini göstermişlerdir.

Katılımcıların Sosyal Medyada Popüler Tarihçilerin Paylaşımlarının Kendi Tarihsel Öğrenmelerine Etkilerine Dair Görüşleri Nelerdir? Alt problemine ilişkin sorulan sorular ve katılımcıların bu sorulara verdikleri cevaplar aşağıda verilmiştir.

Katılımcıların “Tarih Öğrenirken Hangi Kaynakları Kullandıklarına Dair Görüşleri” sorusuna Katılımcıların büyük çoğunluğunun tarih öğrenmek için internet kaynaklarını kullandıkları saptanmıştır. Bunun nedenini ise internet ve buna bağlı olarak dijital ortamların tarih öğrenmek için büyük bir kolaylık sağladığını ifade etmişlerdir. Özellikle internet kökenli kaynakları kullanarak istedikleri bilgiye hızlıca ulaşarak zamandan tasarruf ettiklerine, bununla bağlantılı olarak internet ortamlarında ehil kişilerden tarih dinleyerek bilgi sahibi oldukları en çok ifade edilen görüşlerdir. Bu bağlamda katılımcıların bu soruya verdikleri cevaplar katılımcılara sorulan: “Sosyal medya üzerinden “Tarih Öğrenimi Hakkında Neler Düşünüyorsunuz?” sorusuyla da zaman mekân sınır olmadan bilgiye hızlı ulaşma ekonomiklik ve geniş kitlelere ulaşma bağlamında tutarlı sonuçlar ortaya çıktığı sonucuna da ulaşılabilir. Yapılan araştırmalarda internet destekli eğitim faaliyetlerinin yararlı olduğu (Orlanda-Ventayen ve Ventayen, 2017: 4), öğrenmede öğrenci-öğretmen

iletişimini arttıracacağı ve akran desteği sağlayacağı (DiVall ve Kirwin 2012: 4-5), sosyal ve aktif öğrenme ortamı sağlayacağı (Ferdig, 2007: 5), öğrencilerin akademik başarılarını arttıracacağı (Ekici ve Kıyıcı, 2012), tespit edilmiştir.

Wang vd. (2014) yaptıkları araştırmaya göre *“İnternetin, öğretmeyi ve öğrenmeyi sınıfın ötesinde daha geniş bir alana taşıması gelecek için büyük bir potansiyele sahip olduğunu belirtmişlerdir.”* Bundan dolayı internet ortamlarının ilerleyen yıllarda okulların yerini alması da birçok derste okul dışı kullanılması kaçınılmaz olabilir. Ancak bu durum insanlarda kitap okuma, kütüphane kullanma ve bilgiye ulaşmakta tembellik oluşturmaları bakımından olumsuz sonuçlar doğurabileceği göz ardı edilmemelidir.

Katılımcılara sorulan bir başka soru olan “Popüler Tarihçilerin Tarihle İlgili Paylaşımlarının Katılımcıların Tarih Öğrenimini Etkileme Durumu” sorusuna verdikleri cevaplara bakılacak olunursa popüler tarihçilerin paylaşımlarının; tarihi olaylara farklı perspektif kazandırma boyutunda takipçilerde olumlu etkiye bıraksa da; katılımcıların büyük çoğunluğu popüler tarihçilerin paylaşımlarında tarih öğrenimi açısından dezenformasyon ve tarafgirliğin çok fazla olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir. Bilgiye ulaşmanın günümüzde nerdeyse birincil kaynağı haline gelen sosyal medya ve çevrimiçi platformlarda en büyük problem haline gelen yanlış bilgi ve bu bilgilerin teyit edilmeden paylaşımı sorunu tüm dünyada büyük problem haline gelmiştir. Bu problemi aşmak için başta Finlandiya olmak üzere birçok Avrupa ülkesi medya okuryazarlığı eğitimini yaygınlaştırmaya başlamışlardır. Özellikle Finlandiya’da medya okuryazarlık eğitimi anaokulundan başlayarak müfredatlarda yer almaya başlamıştır. Open Society Institute’ (2018) nin Avrupa’da Medya Okuryazarlığı indeksi çalışmasında; Finlandiya yüzde 76 ile birinci sıradayken, Türkiye yüzde 16 ile 35 ülke arasında 34. sırada yer almıştır. Bu araştırma sonucuna göre dezenformasyonla mücadele etmek için ülke olarak ciddi çalışmalar yapmamız gerekliliğini ortaya koyuyor. Bunun dışında popüler tarihçilerin paylaşımlarının tarihe ilgiyi artırma ve var olan tarihi bilgileri tazeleme açısından kullanıcılara yarar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcılara “Popüler Tarihçilerin Tarihle İlgili Paylaşımlarının Tarih Bilinci Üzerindeki Etkileri Nelerdir?” sorusu yöneltilmiş Katılımcılar Popüler tarihçilerin paylaşımlarının; tarihsel bakış açısı, genel kültür düzeyini artırma, tarihle ilgili bilinçlenme ve milli ve manevi değerlere etkisiyle ilgili olumlu görüşler bildirmişlerdir. Bazı katılımcılar ise paylaşımların kafa karışıklığı yaratmasından dolayı ise olumsuz görüş bildirmişlerdir. Bu alt problem sonucunda ulaşılan sonuçlar: Tarihe ilginin artması bağlamında Tablo 4.4.2 ile

genel kültür düzeyini artırma bağlamında tablo 4.3.3.le, tarihsel bilinçlenme bağlamında tablo 4.1.1. ile benzer sonuçlar içermektedir.

Sonuç olarak araştırma kapsamında elde edilen sonuçlardan hareketle:

- Katılımcıların sosyal medya hakkında sosyalleşme ortamı, anlık günlük paylaşım yapma bağlamında olumlu, zaman kaybı ve bağımlılık bağlamında olumsuz düşüncelere sahip oldukları,
- Sosyal Medya Üzerinden “Tarih Öğrenimi” hakkında geniş kitlelere ulaşma ve zaman mekân sınırlamasının olmamasından dolayı olumlu bulsalar da bağımlılık yapması ve kitap okumaktan uzaklaştırarak kolaycılığa kaçılması bakımından olumsuz boyutlarının olduğu,
- Katılımcıların sosyal medya ortamında tarih alanında birçok popüler tarihçiyi takip ettikleri; ancak en fazla takip edilenin İlber Ortaylı olduğu, Tarihçilerin takip edilmelerinde alanında uzman olmaları, objektiflik ve Popülerliğin ön planda olduğu,
- Katılımcıların Popüler Tarihçileri Sosyal Medya Üzerinden Takip Gerekçeleri: Sosyal neden olarak güncel meseleler ve Popüler kültür alt teması ön plana çıkarken; Kişisel Neden olarak tarihe merak, sınavlar ve branş faktörünün ön plana çıktığı,
- Popüler Tarihçilerin Sosyal Medya Platformlarında Tarihle İlgili Paylaşımlarını ve Etkileşimlerini: Genel kültür, gündemle bağlantılı popülizm, kutuplaştırıcı ve ilgi uyandırıcı olarak nitelendirdikleri,
- Popüler tarihçilerin sosyal medyadan sırasıyla kısa videolar, resimli belgeli paylaşımlar, soru cevap ve magazinsel tarih paylaşımlarının tarih öğretimi için etkili olduğu,
- Popüler tarihçilerin paylaşımlarında etik dışı unsurun fazla olduğu,
- Popüler tarihçilerin paylaşımlarının çoğunlukla kullanıcılar tarafından teyit edildiğinin,
- Popüler Tarihçilerin Paylaşımlarına kullanıcılar tarafından gösterilen tepkilerin: Detaylı araştırma yaparak bilgiyi teyit etme, bilgiyi paylaşma ve takipten çıkma olduğu,

- Katılımcıların tarih öğrenmek için öncelikli olarak: İnternet kaynakları, TV programları ve Akademik ve bilimsel kaynakları kullandıkları,
- Popüler tarihçilerin tarihle ilgili paylaşımlarının tarih öğrenimini bağlamında katılımcıları: Farklı perspektif kazandırma, tarihe ilgiyi artırma ve bilgileri tazeleme bağlamında olumlu etkilerken; dezenformasyon ve tarafgirlik bağlamında olumsuz etkilediği
- Popüler Tarihçilerin Tarihle İlgili Paylaşımlarının Tarih Bilinci Üzerindeki Etkileri bağlamında: Tarihe ilgi, tarihsel bakış açısı kazandırma bağlamında olumlu etkileri varken kafa karışıklığı yaratması bakımından olumsuz etkisinin olduğu sonuçlarına varılmıştır.

5.2. Öneriler

1. Tarihçiler, sosyal medya platformlarında düzenli olarak tarih konuları ile ilgili içerikler paylaşmaları ve takipçileriyle etkileşimde bulunmaları; bunun yanında soru-cevap etkinlikleri düzenleyerek, tarih üzerine tartışmalar açarak takipçilerinin tarihle ilgili sorularını yanıtlamaları, tarih öğretimi üzerinde olumlu bir etki yaratacaktır.
2. Tarihçiler, sosyal medya üzerinden tarihle ilgili belgesel videolar, grafikler, fotoğraflar ve görsel materyalleri daha çok paylaşarak, takipçilerin tarih konusunda ilgisini çekebilir ve daha etkili bir öğretim süreci oluşturabilirler.
3. Tarihçiler, sosyal medya platformlarında tarihe dair mitleri ve yanlış bilgileri düzelterek doğru bilgi paylaşımları yapmalı ve takipçilerinin doğru ve güvenilir bilgilere erişimini sağlamalıdır.
4. Tarihçiler, tarihi olayları ve kişilikleri anlatırken olayları farklı perspektiflerden ve çok kültürlü bir yaklaşımla anlatarak, tarihin çeşitliliğini ve zenginliğini yansıtmalı ve takipçilerin tarih konusundaki bakış açılarını genişletmelidirler.
5. Tarihçilerin Sosyal medyada tarih öğretimi konusunda etkili olabilmeleri için, tarihi olayları ve kişilikleri sade ve anlaşılır bir şekilde anlatmaları gerekmektedir. Karmaşık terimler ve kavramlar yerine, ilgi çekici hikâyeler ve gerçek hayattan örnekler kullanarak tarihi olayları anlatmaları daha etkili olacaktır.

MEB'e yönelik öneriler;

1. Bakanlık düzeyinde öğretmenlere, sosyal medya platformlarının eğitimde kullanılması ile ilgili eğitimler verebilir.

2. Yeni yapılacak olan Tarih öğretim programlarında tarih derslerinde çevrim içi ortamların kullanımı ile ilgili uygulamalar geliştirilebilir.
3. Okullarda ilk ve ortaöğretim kademesinden itibaren dijital okuryazarlık dersleri konulabilir.
4. Okullarda eğitimciler ve öğrencilere dijital etik kuralları ve çevrimiçi güvenlik konularında bilinç kazandırmak amacıyla kurslar verilebilir.
5. Sosyal medya platformları, öğrenci performansını izlemek ve değerlendirmek için kullanılabilir. Öğrenci ilerlemesi ve katılımı hakkında veriler toplanarak eğitim programları daha iyi şekillendirilebilir.

İleriki araştırmalara yönelik olarak;

1. Tarih öğreniminde sosyal medyanın kullanımına yönelik eylem araştırmaları ve karma nitelikli araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Acun, F. (2020). *Dijital Tarih ve Dijital Tarihçiliğin Tarih yazımına Etkisi Üzerine. Tarih yazımı*, 2(1), s. 66-90.
- Alım, M. (2007). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme (ÖTMG) Dersinin Önemi ve Öğretim Sürecine İlişkin Öneriler. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 12(17), s. 243-262.
- Altıntaş, B. Çilsalar Sagnak, H. (2022). Türkiye’de İlköğretim Düzeyinde Tarih Öğretiminin Teknoloji Entegrasyonu ile Desteklenmesi: Sistemik Derleme çalışması. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(50), s. 237-257.
- Akar, E. (2010). Sanal Toplulukların Bir Türü Olarak Sosyal ağ Siteleri – Bir Pazarlama İletişimi Kanalı Olarak İşleyişi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), s.107-122.
- Aslan, E. Akçalı, A. A. (2007). Kimlik Sunumu Olarak Tarih Eğitimi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, s.125-132.
- Aslan, E., Çulha, B. (2008). Kimiz biz? Türkiye’deki ilköğretim okullarında ulusal kimlik ve kültürel miras eğitimi. M. Safran ve D. Dilek (Eds.), 21. Yüzyılda Kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi (s. 133-152). İstanbul: *Yeni İnsan Yayınevi*.
- Arslantaş Kamalı, T. (2022). Sosyal Bilimler Eğitiminde Artırılmış Gerçeklik, Sosyal Bilgiler Eğitiminde Dijital Öğretim Teknolojileri, Ed. Hafize Er Türküresin, Ankara: Anı Yayıncılık, s. 49-66.
- Akgündüz, H. (1994). İnsanın Tarihi Yapma Rolü ve Eğitim Geleneğinin Tarihi Temelleri. *Belleten Dergisi*, 58, (221), s. 211-230.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma, Yöntem Teknik ve İlkeler*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Barton, R., Caswell, T. & Jensen, M. (2010). A twist on social media and history education. 33rd Annual Proceedings of Association for Educational Communications and Technology Proceedings, pp. 27-31, California.
- Baştan, S. (2000). Yeni İletişim Teknolojilerine Örgüt Yapısı İçinde Uyum Sorunu, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ege Üniversitesi.
- Baudrillard, J. (2020). *Simülakrlar ve simülasyon*. (O. Adanır, Çev). Ankara: Doğu Batı Yayınları.

- Bedir, A. (2016). Sosyal medya kullanımının üniversite öğrencilerinin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi.
- Bengtsson, M. (2016). How to Plan and Perform a Qualitative Study Using Content Analysis. *NursingPlus Open*, 2, s. 8-14.
- Breisach, E. (2009). Tarih yazımı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Bostancı, M.(2010). Sosyal Medyanın Gelişimi ve İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi.
- Büyükaslan, A. , Kırık, M., (2016). *Sosyal Medya Araçları III*, Çizgi Kitabevi, Konya,
- Collingwood, R. (2019). *Tarih Tasarımı*. (K. Dinçer, Çev). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Çalışkan, M., Mencik, Y. (2015). Değişen Dünyanın Yeni Yüzü: Sosyal Medya. *Akademik Bakış Dergisi*, 50, s. 254-274.
- Çakır, S. Y. (2017) Sosyal Medyada Dijital Aktivist Hareketler Üzerine Kuramsal Bir İnceleme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(2), s.754-780.
- Çoban, B. (2009). *Medya Milliyetçilik Şiddet*. İstanbul: Ser Matbaacılık.
- Çömlekçi, M. F. (2019). Sosyal Medyada Dezenformasyon ve Haber Doğrulama Platformlarının Pratikleri. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 7, s. 1549-1563.
- Dağıtmaç, M. (2015). *Sosyal Medya Bizi Neden Kullanır?* İstanbul: Metamorfoz Yayıncılık.
- Demir, Ü. , Ceylan, S. (2023).Tarih Öğretimi ve Dijital Ekran Ortamları. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, s. 384-398.
- Demircioğlu, İ. H., Tokdemir, M. A. (2008). Değerlerin Oluşturulma Sürecinde Tarih Eğitimi: Amaç, İşlev ve İçerik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(15), s. 69-88.
- Demircioğlu, İ. H., Turan, İ (Ed). (2012). *Tarih Öğretiminde Öğretim Teknolojileri ve Metaryal Tasarımı*, Pegem A Yayıncılık.

- Dilek, D. (2007). *Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi*. (3.Baskı). Ankara: Pegem Yayınları.
- DiVall, M. V., & J. L. Kirwin. 2012. Using Facebook to Facilitate course-related discussion between students and faculty members. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 76 (2), 1–5.
- Doğru, M., Şeren, N., Koçulu, A. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Teknoloji Kullanımına İlişkin Öz-Yeterlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 4(12), s. 464–47.
- Döner, C. (2011). İlköğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi.
- Elbasan, D.(2019). Sosyal Bilgiler Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Sosyal Medyadaki Tarihle İlgili Paylaşımlara İlişkin Görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erol Şahin, A. N. (2019). Atatürk ilkeleri ve inkılâp tarihi dersinin uzaktan eğitim yoluyla öğretilmesi hakkında öğretim elemanlarının görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 477-502.
- Ess, C. (2014). *Digital Media Ethics*. Malden: Polity Press.
- Fahlenbrach, K. (2019). *Medien, Geschichte und Wahrnehmung*. Wiesbaden, Deutschland.
- Ferdig, R. E. (2007). Examining social software in teacher education. *Journal of Technology and Teacher Education*, 15 (1), 5-10
- Gönenli, G. ve Hürmeriç, P(2012). *Sosyal Medya: Bir Alan Çalışması Olarak Facebook Kullanımı*, Sosyal Medya/Akademi. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Gülbahar, Y. , Kalelioğlu, F. , Madran, R. O. (2010). Sosyal ağların eğitim amaçlı kullanımı. XV. Türkiye’de İnternet Konferansı, İstanbul, s. 3.
- Güllüpnar, F., Kuzu, A., Dursun, Ö., Kurt, A. & Gültekin, M. (2013). Milli eğitimde teknoloji kullanımı ve sonuçları: Velilerin bakış açısından Fatih Projesi’nin pilot uygulamasının değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat*

Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2013(30), s.195-216.

Güven, İ., Bıkmaz, F., İşcan, C. D. ve Keleşoğlu, S. (2014). *Tarih öğretimi kuram ve uygulama*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Güzel, C. (2020). Sosyal Medyanın Neliği, Gelişimi ve Kullanım Alanları Üzerine Kuramsal Bir İnceleme. *Sosyolojik Düşün Dergisi*, 5(2), s. 93-112.

Haydn, T. (2017). *The impact of social media on history education: A view from England. Yesterday & Today*, 17, s. 23-37.

Hazar, M. (2011). “Sosyal Medya Bağımlılığı-Bir Alan Çalışması”, *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 32, s.151-175.

Işık, M.(2021).Teknoloji Bağlamında Eğitimde Fırsat Eşitsizliği: Eğitime Erişime Yönelik Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), s. 498-517.

İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.

İşman, A. , Albayrak, E. (2014). Sosyal ağlardan Facebook’un eğitime yönelik etkililiği. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), s.129-138.

İşman, A. (2015). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Khan, B. H. , Hasan, M. , & Clements, K. I. (2019). Web 2,0 technologies and blended learning in higher education: A systematic review and meta-analysis. *Interactive Learning Environments* 27(8), s.1121-1136.

Karaduman, N.(2017).Popüler Kültürün Oluşmasında ve Aktarılmasında Sosyal Medyanın Rolü. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. XLIII, 2, s.7-27.

Karataş, A., Balaman, F. (2012). Lise Öğrencilerinin İnternet Ortamında Sosyal Paylaşım Sitelerini Kullanım Amaçları ve Sosyal Paylaşım Unsurları. *Batman Üniversitesi. Yaşam Bilimleri Dergisi*, 1(1), s. 497-504.

Kaya, A.(2021). Bir Araştırma Kaynağı Olarak Arşivlenen Sosyal Medya Verilerinin Kullanımı. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 16, s.49-79.

Kaya, B. (2008). Sosyal Bilgiler Dersinde Teknoloji Kullanımı. *Gazi Eğitim Fakültesi*

Dergisi, 28(3), s. 189-205.

Kaya, R. (2009).Tarih öğretiminin amaçları. Muammer Demirel ve İbrahim Turan (Editörler).Tarih öğretim yöntemleri. Ankara. Nobel Yayıncılık, s.69-87

Kaymakçı, S.(2015).Tarih Öğretiminde Harita Becerilerinin Gerekliliği Üzerine Bir Çalışma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* ,19 (3): s.127-154

KEÇE, M. (2015). “Türkiye’de Tarih Öğretim Programlarında Tarih Okuryazarlığı Becerileri”, ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, S.5(13), s. 94-121.

Kıcı, D., Dilmen, N. E. (2014). Sosyal paylaşım ağlarının işbirlikli öğrenmede kullanımı: bir Facebook uygulaması. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11(41), s. 343-355.

Kırık, A,M. (2017).Yeni Medya Aracılığıyla Değişen İletişim Süreci: Sosyal Paylaşım Ağlarında Gençlerin Konumu. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 5(1), s. 230-261.

Koç, H. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Osmanlı Dönemine İlişkin Tarihsel Dizilere Yönelik Görüşleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya Üniversitesi.

Konuk, N., Güntaş, S. (2019). Sosyal Medya Kullanımı Eğitimi ve Bir Eğitim Aracı Olarak Sosyal Medya Kullanımı. *International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries Dergisi*, 3(4), s.1-25.

Köse, Y., Elçi, A. (2021). Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Sosyal Medya Kullanımı ve Beklentiler: Öğretim Elemanlarının Görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(3). s. 456-468.

Lepi, K. (2012). Ways Teachers Can Integrate Social Media Into Education, a-teachers-guide-to-social-media,

Lietsala, K. ve Sirkkunen, E. (2008). Social Media: Introduction to The Tools And Processes of Participatory Economy, Finland: *Tampere University Press*.

Mazurek, G., Korzynski, P., Gorska, A. (2019). Social Media in The Marketing of Higher Education Institutions in Poland: Preliminary Empirical Studies, *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 7(1), s.117-133.

MEB (2007). 9. Sınıf Tarih Dersi Öğretim Programı. <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=2&kno=98>;

Megill, A. (1998), History, Memory, Identity, *History of the Human Sciences*, 11, s.37–62.

- Merriam, S. B. (2013). *Nitel Araştırma; Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Mızrak, A. (2010). 1980-2009 yılları arası hükümetlerin eğitim politikaları ve politikaların ilköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarına yansımaları. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Negiz, N.(2017).Kentlerin Tarihsel Sürdürülebilirliğinde Kültürel Miras: Önemi ve Değeri Üzerine Düşünmek. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), s. 159-172.
- Neuman, M., Hogan, D. (2005). Semantic Social Network Portal for Collaborative Online Communities, *Journal of European Industrial Training*, 29(6).
- Orlanda-Ventayen, C. C., Ventayen, R. J. M. (2017). Role of social media in education: A teachers' perspective. *ASEAN Journal of Open Distance Learning*, 9(2), s. 1-7.
- Onat, F., Alikılıç, Ö. A. (2008). Sosyal ağ sitelerinin reklam ve halkla ilişkiler ortamları olarak değerlendirilmesi. *Journal of Yaşar University*, 3(9), s.1111-1143.
- Okumuş, O. (2018). Wherever students are, we are there: History teaching on social media. 4 nd International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS). Proceedings, 3,pp. 40-60, Venice.
- Okumuş, O.(2019).Tarih Öğretiminde Sosyal Medya Ortamlarının Kullanımına İlişkin Tarih Öğretmenlerinin Görüşleri. *Turkish History Education Journal*, 8(2), s. 499-535.
- Okumuş, O. (2020).Tarih derslerinde tarihsel film uygulaması hakkında öğrenci düşünceleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), s.202-224.
- Özdemir, M., Akar, F. (2011). Lise Öğrencilerinin Siber Zorbalığa İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenler Bakımından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17(4), s. 605- 626.
- Öztaş, S. (2008). Tarih öğretimi ve filmler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), s. 543-556.
- Öztaş, S., Kılıç, B. (2017). Atatürk ilkeleri ve inkilâp tarihi dersinin uzaktan eğitim şeklinde verilmesinin öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Turkish History Education Journal*, 6(2), s. 268–293.
- Öztürk, İ. H. (2012). *Tarih Öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojileri Kuram ve Uygulama*. (1. Baskı). İstanbul: Kriter Yayınları.

- Öztürk, T., Zayimoğlu Öztürk, F. (2015) Tarih Öğretmen Adaylarının “Öğretim Teknolojisi ve Materyal Tasarımı” Dersine Yönelik Uygulamaları İle Görüşlerinin İncelenmesi. *Kafkas Eğitim Araştırma Dergisi*. 2, (3), s. 63-78.
- Öztürk, M. F. ve Talas, M. (2015). Sosyal Medya ve Eğitim Etkileşimi. *Journal of World of Turks*, 7 (1), s. 101-12.
- Roy, D. R. and Chakraborty, S. K. (2015). Impact of social media / social networks on education and life of undergraduate level students of Karimganj town-A survey. *International Research Journal of Interdisciplinary & Multidisciplinary Studies*, 1(1), s.141- 147.
- Sağbaş, E. A., Ballı, S., & Şen, F. (2016). Sosyal Medya ve Gençler Üzerindeki Etkileri. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Uluslararası Gençlik Araştırmaları Kongresi*, s.153-163.
- Safko Lon ve BRAKE David K. (2009). The Social Media Bible: Tactics, Tools and Strategies for Business Success. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Safran, M. (2002). Orta öğretim kurumlarında tarih öğretiminin yapı ve sorunlarına ilişkin bir araştırma. *Türk Yurdu Dergisi*, 22 (175), s. 73-79.
- Safran, M. (2004). *Eğitim bilimi açısından Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Öğretimi. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihinde Yöntem Arayışları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Sayimer, İ. (2009). *Sanal Ortamda Stratejik Halkla İlişkiler Yönetimi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Selwyn, N. (2007). Web 2.0 applications as alternative environments for informal learning - a critical review. Paper for OECD-KERIS expert meeting - Session 6 - Alternative learning environments in practice: Using ICT to change impact and outcomes.
- Seyhan, A.(2023). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Öğrencilere Tarihsel Empati Becerisi Kazandırma Deneyimlerine İlişkin Bir Araştırma. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*. 7, (4), s.1087-1104.
- Smith. D. L. (2019). how media makes, ignites, and breaks ideology. C. Carl, ve J. Saunders içinde. Media Ethics, Free Speech, and the Requirements of Democracy. s. 219-239). New York: Routledge

- Solak, E. (2016). English teacher training programs in Denmark, Sweden and Turkey. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 232, s. 439–443. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.10.060>.
- Stornaiuolo, A. & Thomas, E. E. (2017). Disrupting educational inequalities through youth digital activism. *Review of Research in Education*, 41,(1), s.337-357.
- Şeker, T., & Şimşek, F. (2012). Kodlama-Kodaçımı Bağlamında Muhteşem Yüzyıl Dizisinin Lise Öğrencileri Üzerindeki Etkilerine Yönelik Alımlama Analizi. *Selçuk İletişim Dergisi*. 7,(2), s.111-120.
- Şıvgın, H. (2009). Ulusal Tarih Eğitiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi. *Gazi Akademik Bakış*, 2(4), 35-52.
- Tay, E. & Allen, M. (2011). Designing social media into university learning: technology of collaboration or collaboration for technology. *Educational Media International*. 48 (3), s.151-163.
- Taylor, T. ve Young, C. (2003). Making history: a guide for the teaching and learning of history in Australian school. Carlton South: Curriculum Corporation.
- Thangiah, R. (2018). Social media on education. Arockiasamy vd. (Eds.), Impact of social media on education in the present scenario in (pp. 44-48). Elayampalayam: Karun.
- Topsakal, T. (2021). Dijital Ortamda Yanlış Bilgi ve Haberin Yayılması: Koronavirüs Salgın Haberlerine Dair Bir İnceleme. *İnif E-Dergi*. 6, (1), s. 383-401.
- Turan, R.(2015). Tarih Öğretmenlerinin Lise Tarih Derslerinin Genel Amaçlarının Öğrencilere Kazandırılma Düzeylerine İlişkin Görüşleri (Ankara İli Örneği), *Turkish Journal of Educational Studies*, 2(3). s.139-180.
- Türkoğlu, H,S.(2018). Sosyal Medya Üzerinden Okurun Değişimi ve Bilgi Güvenilirliği, *Erciyes İletişim Dergisi* 5(4), s371-385.
- Uluçay, A. Küçük, U,F. (2023). Tarih Öğretiminde Sanal Gerçeklik Ve Artırılmış Gerçeklik: Geçmiş Canlandırmak İçin Yeni Yollar. *Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 5(2) 113-129.
- Ulusoy, K. (2014). Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi ile Atatürkçülük konularının öğretimi (Özel öğretim yöntemleri ile). (1. Baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Uzal, B. (2023). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarıyla Sanal Kent Müzesi Geliştirmeye Yönelik Bir Eylem Araştırması: Denizli Kent Müzesi Örneği. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Wallace, R. M. (2004). A framework for understanding teaching with the internet. *American Educational Research Journal*, 41, 447-488.
- Willits, V.R. (2003). The effect of concept maps and learning styles on seventh graders' learning of geography. *Dissertation Abstracts International*, 63(08), 2786, (UMI No:3061783).
- Yaros, R. A., (2012). Social Media in Education: Effects of Personalization and Interactivity on Engagement and Collaboration", Social Media Usage and Impact, Published by Lexington Books, UK.
- Yaşar, İ. H. ve Uğurhan, Y. Z. C. (2021). Sosyal medyada güven ve teyit: Sosyal medya kullanım sıklığı bağlamında bir inceleme. *İNİF E- Dergi*, 6(1), s.32-52.
- Yaylak, E. ve İnan, S. (2018). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitimde sosyal medyanın kullanılmasına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), s.1-32.
- Yazıcı, F. Şimşek, A. (2011). Tarih Öğretiminde Nesnellik Sorunu. *The History School*, 11, ss. 13-32
- Yengin, D. (2012) *Yeni Medya ve Dokunmatik Toplum*, Derin Yayınları, İstanbul
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf Öğretmeni Yetiştirmede Teknoloji Eğitimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), s. 155–167.
- Yılmaz, K., & Horzum, M. B. (2005). Küreselleşme, bilgi teknolojileri ve üniversite. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(10), s.103-121.
- Yılmaz, H.(2019). Tarih Metodu Açısından Olayın Tanımı ve İzahı. *Akademik tarih ve düşünce dergisi*, 6 (5), s. 42-73.